

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.— „
Pe 3 luni . . . 7.— „
Pe o lună . . . 2.40 „

PENTRU ROMÂNIA
ȘI STRĂINĂTATE:
Pe un an . . . 40.— franci
TELEFON
pentru oraș și interurban
Numărul 750.

ROMÂNUL

REDACTIA ȘI
ADMINISTRAȚIA.
Strada Zrinyi N-rul 1/a.

INSERȚIUNILE
se primesc la
administrație.
Mulțămile publice și Loc
deschis cosile și 20 fl.
MANUSCRISELE NU SE
ÎNAPUAZĂ.

Chestiuni economice.

De Gheorghe Moroianu.

Geneva, 11 Noembrie 1913.

(Marea dezvoltare a comerțului Elveției. — Importanța turismului pentru prosperitatea economică a Elveției. — Șase sute milioane venit anual de pe urma turismului. — Ce este bilanțul pozitiv și cel negativ în comerțul unei țări? — Bilanțurile comerciale ale Elveției, Angliei și României. — Ce s'ar putea face în România pentru dezvoltarea turismului. — Frumusețea Văii Bistrița din Moldova și excursiunile cu plutele. — Legăturile comerciale ale Elveției cu România. — Excelența tutunurilor românești. — Postul ambasador rus Urussoff și țigaretetele românești.)

Una dintre țările cele mai fericite și mai prospere în Europa, este fără îndoială Elveția, unde trăiesc alături în cea mai deplină înțelegere și iubindu-și deopotrivă patria, trei popoare deosebite. Țară mică, cu o suprafață numai de 41.000 km. pătrați, reprezentând deci tocmai două săptămâni din întinderea totală a României, sau abia a treisprezecea parte din suprafața Austro-Ungariei și cu o populație de 3,827.000 locuitori — adică jumătate din populația României, Elveția are un comerț foarte înflorit, care a atins în 1912 o valoare de trei miliarde și 336 milioane de franci importul și exportul împreună. Comerțul Elveției reprezintă pe cap de locuitor 871 franci pe când al României numai 173, iar al Austro-Ungariei 115.

Starea aceasta de prosperitate economică o datorește Elveția nu numai numeroaselor ei avantaje naturale, ca pășuni bogate pentru creșterea vitelor, multiple căderi de apă atât de importante pentru industrii, ci și poziției sale geografice favorabile, fiind așezată între patru state mari agricole și industriale, de unde ea-și importă cu îndestulare o mulțime de produse alimentare și de materii prime trebuincioase numeroaselor ei industrii și unde exportă în mod avantajos o sumedenie din articolele sale industriale. Ea-și mai datorește dezvoltarea ei economică deosebitei abilități comerciale și industriale a poporului ei. În toate țările europene și în celelalte continente se găsesc numeroși Elvețieni, ca comercianți și industriași și ca agenți comerciali cu poziții frumoase.

Dar pe lângă împrejurările mai sus amintite mai este una, care contribuie în parte însemnată la prosperitatea materială a Elveției și deci la dezvoltarea comerțului și industriei ei. Această împrejurare o constituie frumusețea naturală, pitorescul neasemuit de atrăgător al Elveției, care face fără îndoială din această țară, centrul cel mai încântător din Europa, unde călători din toată lumea vin cu sutele de mii în fiecare an, spre a se recreia și a-și repara aici, într-o climă întăritoare sănătatea fizică și morală.

Această afluență considerabilă pe care o înlesnește o excelentă organizare economică, cu o practică întocmire a traiului, cu mari înlesniri de circulație, — grație numeroaselor căi ferate, drumurilor și șoselelor minunate, cari brazdează până și munții cei mai

înalți, cu servicii publice la înălțime, cu oțeluri și pensii de toate categoriile, bine organizate etc. etc., — lasă în urma ei în țară sume importante de bani, după cum se va vedea mai la vale.

Valoarea totală a comerțului exterior al Elveției a fost în 1912, după cum am amintit mai sus de 3 miliarde 336.7 mil. de franci, din cari importul a însumat 1,979,000,000 fr. iar exportul numai 1,358,000,000 fr., de unde rezultă la prima vedere un bilanț negativ de 621 milioane de franci. Cu alte cuvinte Elveția a cumpărat din străinătate mărfuri a căror valoare întrece cu 621 milioane franci valoarea produselor de tot felul vândute de ea străinătății. În orice gospodărie privată, în care valoarea conturilor s'ar prezenta în felul acesta, adică unde valoarea cheltuielilor ar întrece cu treizeci la sută valoarea veniturilor, ar însemna ruina sigură a acelei gospodării. În chestia bilanțului comercial negativ al Elveției, lucrurile se prezintă însă cu totul altfel. Un capitol important, care trebuie luat aici în considerare, este afluența cea mare de turiști, cari vin în fiecare an cu sutele de mii din toate părțile lumii, umplând hotelurile mari și mici până și din colțurile cele mai ascunse ale țării și lăsând în urma lor însemnate sume de bani.

În adevăr frecvența cea mare de străini în Elveția, constituie pentru prosperitatea ei materială un factor tot așa de important ca și exportul elvețian. Diferența rezidă numai într'aceea că fabricanții elvețieni de mașini, de ciasnornice, de țesături de mătase, de brânzeturi, de ciocolată, de lapte condensat etc. etc. oferă aceste articole consumătorilor străini acasă la ei, exportându-le, pe când industria hotelurilor oferă chiar aici în Elveția produsele ei numeroasei sale clientele. Recreația în mijlocul acestei naturi încântătoare, excursiunile minunate prin munții înalți și pe fermecătoarele lacuri elvețiene, sunt posibile numai mulțămii admirabilei organizări și funcționării a industriei hotelurilor. Toate acestea constituiesc din punct de vedere economic tot atâtea produse, cari prin natura lor trebuiesc consumate aici în țară.

Se socotește că hotelurile elvețiene încasează anual suma de 275 până la 300 milioane de franci, (această sumă este pentru anii din urmă de tot) în care nu intră și bașșururile, cari după un calcul statistic publicat de Grujer-Freulor, trebuiesc socotite cam la a 5-a parte din suma de mai sus, adică la circa 60 de milioane. La aceste 360 de milioane mai trebuiesc adăugate sumele ce debursează turiștii și vizitatorii străini ai Elveției în pensiunile private, în restaurantele mici (cari nu sunt atașate la hoteluri), în taxe de transporturi pe căile ferate, pe vapoare, pe bărci, pe trăsuri, pe automobile, pe funiculare, pentru plata numeroșilor șizi și a cailor și catărilor, cari poartă pe excursioniști prin munți, apoi în taxe de poștă, de telegraf, telefon, teatre, concerte, muzee, etc etc. Pe urmă tot ce vizitatorii străini cheltuiesc în cumpărături de stoffe de mătase, de ciasnornice, de dantelării, de obiecte de amintire și de alte articole ușoare, pe cari le duc cu ei în țară la dănsii, trebuiesc adăugat la acest capitol. Deasemenea veniturile dela capitalurile și întreprinderile elvețiene plasate în străinătate, întrucât

s'ar putea constata că valoarea lor este superioară capitalurilor străine plasate în titluri și întreprinderi elvețiene, și deci ar rezulta o diferență de procente și dividende în favoarea Elveției.

Toate sumele rezultând din cele ce am expus mai sus, pot fi socotite fără exagerare ca reprezentând alte vr'o 300 milioane fr., așa încât cu cele 360 milioane încasate de industria hotelieră, ar acoperi cu prisosință diferența în minus dela bilanțul comercial al Elveției.

Iată deci o dovadă că pasivitatea bilanțurilor comerciale nu constituie totdeauna o probă de inferioritate economică, de sărăcie a unei țări. O altă probă despre acest adevăr o constituie și comerțul exterior al Angliei, al cărui bilanț arată de o lungă serie de ani un pasiv tot mai pronunțat. Comerțul Angliei a fost în 1911 în valoare de 30 miliarde și 900 milioane franci, din care la import 17 miliarde și la export 13,9 miliarde, prezentând astfel un bilanț negativ în valoare de peste trei miliarde, și cu toate acestea se știe că Angliera este poate cea mai bogată țară din lume.

Dar se mai știe că sumele plasate de capitaliștii englezi în titluri de rentă d'ale statelor străine și în nenumăratele întreprinderi industriale și comerciale din coloniile britanice și din străinătate, se socotesc cu zecile de miliarde, așa încât procentele și dividendele dela aceste capitaluri nu numai că compensează, dar întrec chiar valoarea pasivului bilanțului comercial al Angliei.

Sunt însă țări al căror bilanț comercial, deși este activ în aparență, în fond însă, de multe ori activul bilanțului este mai mult iluzoriu. Între aceste țări eu număr și România. Comerțul nostru exterior în 1911, de pildă, însumează 1,262 milioane de fr. cu un bilanț activ de 120 milioane. Dacă luăm însă în considerare că datoria noastră publică e contractată aproape toată în străinătate, și că în tot cazul cel puțin trei sferturi din titlurile de rentă ale statului român sunt și azi în mâni străine, dacă mai considerăm că partea cavârșitoare din capitalurile plasate în institutele de credit și în industria mare românească, începând cu industria petroliferă și cu băncile mari din țară, sunt capitaluri străine, a căror procente și dividende ies prin urmare din România, dacă mai avem în fine în vedere că pentru lucrările noastre agricole și pentru grădinarit, în fiecare an intră în țară un însemnat număr de lucrători străini, cari la înapoiere duc cu ei prisosul muncii lor transformat în aur, atunci fără nici o exagerare se poate admite că valoarea dobânzilor, dividendelor și salariilor plătite de România străinătății, echivalează cel puțin, dacă nu întrece chiar valoarea celor 120 de milioane cât reprezintă activul bilanțului nostru comercial, reducându-l la zero.

Împrejurarea aceasta însă nu poate produce nici o îngrijorare unei țări tinere ca a noastră, ale cărei forțe productive sunt în plină dezvoltare. În urmă, nu trebuie să uităm că România câștigă în fiecare an prin plusul nașterilor cam 125 până la 130,000 de brațe viguroase de muncă productivă (număr ce va crește mereu în viitor), din cari parte sunt menite a umple golurile din lumea muncitorilor noștri agricoli, înălăturând pe străini, iar pe de altă parte, contribuind ca agricultura să devie tot mai intensivă și deci să producă și să exporteze tot mai mult. Mai departe nu trebuie iarăș să uităm că economiile noastre private cresc văzând cu ochii. Se știe că la izbucnirea războiului italo-turc, depunerile private în băncile noastre atingeau suma de un miliard. Recolta bogată a anului acestuia și să sperăm și altele tot așa de abundente, cari îi vor urma, vor face să crească tot mai mult economiile noastre private, așa în-

cât într'un viitor apropiat, România va retrage încet, încet renta ei din străinătate. Deasemenea împrumuturile viitoare le va contracta mai mult în interiorul țării, iar pe de altă parte capitalul național va participa pe viitor tot mai mult în întreprinderile industriale și de credit ale României.

Am văzut mai sus ce izvor de considerabile venituri constituie turismul pentru Elveția, ai cărei locuitori câștigă pe fiecare an de pe urma lui peste o jumătate de miliard. Fără să vreau mă duc cu gândul la atâtea și atâtea poziții romantice ale României, mai ales din munții și văile Carpaților noștri, și-mi zic că cu toată depărtarea țării noastre de centrele cari atrag azi pe străini, totuși dacă ne vom ști organiza în consecință, vom putea spera să vedem cu timpul venind și în România grupuri de turiști din diferite părți ale lumii, care să ne cunoască frumsețile țării și resursele ei economice.

Cine n'a auzit de fermecătoarea Vale a Bistriței din Moldova? Pentru cei cari au făcut odată excursia cu plutele pe Bistrița dela Vatra Dornei până la Piatra-Neamțu senzațiile minunate, ce le-a simțit la vederea splendorilor tablouri, al căror pitoresc se schimbă în fiecare clipă, în timp ce pluta sboară pe valurile vertiginoase ale Bistriței, a cărei apă limpede și adâncă îți amintește albastrul închis al Rhonului când iese din lacul Lemán. Dar și alte regiuni ale României cum sunt Valea Oltului, a Lotrului, a Jiului, a Prahovei, Teleajenului etc. etc. merită prin încântătoarea lor frumsețe să atragă atenția și admirația turiștilor streini. Dar nu trebuie să uităm la acest loc nici unele din monumentele noastre istorice, între cari amintim întâi marea catedrală a lui Neagoe Vodă dela Curtea de Argeș, despre care un mare ziar englez (The Morning-Post) a spus mai anul trecut că este un monument unic în lume prin frumsețea și mai ales prin originalitatea lui, și pentru care se plătește să facă cineva o călătorie lungă, spre a-i admira toată splendoarea lui artistică în lumina asfințitului de soare.

În privința acestei ramuri nouă de activitate și de câștig „Societatea Turiștilor Români” de sub protecția Principelui de Co-

roană, are o frumoasă misiune de îndeplinit. Ea a făcut și până acum unele începuturi frumoase în această direcțiune construind drumuri și poteci, precum și mai multe adăposturi pe unii din munții noștri. În județul Prahova s'a întemeiat o societate cu două sute de mii de lei la inițiativa și sub conducerea domnului Alexandru Radovici, pentru a face din romantica localitate Cheia și Susana prin clădirea de vile și șosele — o stațiune climaterică și un centru de atracție pentru turiști. Prin dezvoltarea turismului ar câștiga foarte mult în importanța lor și numeroasele izvoare minerale și stațiuni balneare ale României, cari prin calitățile superioare ale apelor și nomolurilor lor, ar putea atunci deveni mai cu ușurință centre internaționale pentru suferinzi din toată Europa. Nu sunt decât puțini în străinătate, cari cunosc adevăratele minuni ce le fac apele și nomolurile de Călimănești, Gavora-Căciulata, Locul-sărat, Tikirghiol, Slănicul din Moldova, Sărata Monteoru — și atâtea altele.

Revenind la comerțul Elveției amintim că afacerile ce ea le face cu România au avut în anul trecut o valoare de 52 milioane de franci din cari 43 milioane exportul României în Elveția și restul de 9 milioane exportul Elveției în România. Exportul României în Elveția constă aproape numai din cereale (99%). El e capabil de o mare dezvoltare nu numai în acest produs, dar și în petroluri, benzină, uleiuri minerale, lemnărie, articole de industrie casnică și tutunuri. Tutunurile și țigările românești sunt de o calitate excelentă și se și exportă cu succes în mai multe țări europene unde sunt foarte apreciate. Fostul ambasador al Rusiei în Viena principele Urusoff nu fuma decât țigări românești pe cari le aprecia foarte mult, oferindu-le cu imbelșugare oaspeților săi.

De asemenea frumoasele broderii și țesături românești de pretutindeni ar găsi în Elveția un debușeu rentabil, dacă s'ar găsi o societate sau un om întreprinzător, care să deschidă câte un magazin de produse românești la Zürich, la Geneva și în alte centre elvețiene vizitate mai mult de turiști. Mulți din

acești turiști ar cumpăra bucuros — dacă le-ar avea la îndemână — obiecte artistice ieșite din mâna măiastră a țărancelor noastre, spre a le duce ca amintire în țara lor.

„Cartea verde” a României. „Levant Herald” din Constantinopol publică o telegramă specială din București asupra cuprinsului Cărții verzi, deși guvernul român ține să păstreze asupra ei un secret absolut

Telegrama semnaleză două puncte asupra cărora va insista d. Maiorescu în această carte: întâiul, se referă la convorbirile dela începutul primului război balcanic cu delegatul bulgar, la București, care nu și-a ținut angajamentul luat ca Bulgaria să recunoască legitimitatea dezideratelor românești; al doilea privește propunerile românești făcute înainte de sfârșitul primului război de a ajuta armata bulgară la Cealgea și a obține rectificarea frontierelor dela miazăzi, propuneri pe cari Bulgaria le-a refuzat.

Sedința camerei. Ni se anunță din Budapesta: Față de sedința de azi a camerei nu numai o poziția dar chiar și partidul muncii a dovedit indiferentismul cel mai mare, caracteristic de altcum „părinților patriei”, când nu e vorba de ceva scandal sau de lucruri „senzaționale”. Conducătorii partidului muncii de abia au putut aduna vre-o 95 deputați, ca să se poată ține sedința. Președintele Beöthy deschizând sedința a adus la cunoștință camerei că împotriva fostului prim-ministru Ladislau Lukács, Kiss Rezső, locuitor în Pojon, a anunțat caz de incompatibilitate. Actul a fost însă transpus arhivei neimplinind formalitățile cerute.

Raportorul Werner Zoltán a explicat proiectul despre regularea salarelor notariale. După discursul deputatului Hajos Kálmán care a vorbit la acest proiect, a luat cuvântul ministrul de interne Ioan Sándor. Ministrul într'un discurs mai lung a declarat că guvernul a putut lua în buget pentru regularea salarelor notariale numai 4 milioane, iar celorlalte le va veni rândul mai târziu. Pentru împlinirea tuturor dorințelor notarilor ar fi trebuit să urce impozitul comunal, care în multe comune se urcă la 500 procente. De altcum chestia aceasta se va putea rezolvi cu prilejul desbaterii proiectului despre reforma comunelor.

Camera primește proiectul în general.

Povestea unei cooperative.

(O odae din locuința părintelui Isidor. E aranjată țărănește, cu pat înalt, cu perini, cu covoare; pe lângă pereți lavite cu flori. În mijloc o masă acoperită c'o țesătură în șase ițe. În casă un miros plăcut de busuoc și de ismă. Părintele e om cu școli puține, dar cu mult simț practic, preuteasa țărăncă din sat, mare meșteră la războiu. Părintele e trecut de vârsta jumătate, dar are și acum ochii foarte deștepti și iscoditori. Preuteasa e mai tânără; e rumenă și voluminoasă. Sed amândoi la masă pe câte un scaun de trestie; singur scaunele sunt lucruri domnesti în toată casa. Părintele ține în mână o scrisoare, din care citește. Preuteasa ascultă și-l întrerupe des cu întrebările ei.)

Părintele Isidor (citind): „În ziua de azi, și mai ales la poporul nostru, cooperativele sunt așa de necesare ca aerul și ca apa. Din punct de vedere economic ele sunt menite să obișnuiească pe țaran cu ordinea și disciplina, să-l ajute la valorizarea produselor, să-l scape din ghiarele cămătarilor. Cooperativele nu pun banul într'o singură pungă, din profitul curat se împărtășeste satul întreg, adică cei ce sunt părtași. Și părtaș poate fi și cel sărac, fiind taxa de înscriere așa de neînsemnată. Din punct de vedere politic ele sunt nespuse de folositoare poporului nostru, într'u cât deșteaptă simțul de solidaritate în masele poporului. Dela comunitatea intereselor economice, până la comunitatea intereselor politice e un singur pas; price-

pând pe cea dintâi ușor vom pricepe-o și pe a doua”.

Preuteasa: Spunându-ți drept, eu nu prea înțeleg, părinte. Îmi spunea-i că cooperativa vrea să zică prăvălie. Acum asta vorbește pe sus în scrisoarea lui, dar mie tot mi se pare că ar da să înțelegem că-i vorba de o alegere.

Isidor (cu ciudă): Ei, comedie, cum ai putut pricepe așa ceva?

Preuteasa: Foarte bine! Uite: popor, politică, solidaritate, sunt tot cuvinte pe cari noi nu le auzim decât când e vorba de o alegere de deputați, ori la varmeghie. Drent să-ți spun, de-o fi și asta care scrie, tot unu' de ăla care ne bate la ușe când se apropie alegerile, apoi îl opărește cu apă ferbinte când ne-a călca pragul. Cât am suferit noi că te-au prost și la alegerile din urmă.

Isidor (neliniștit): Ei lasă, lasă! Nu mai începe!

Preuteasa (cu furie): Ba încep! Că eu știu cât am avut să pătinesc! De câte-ori mi-au dus iurații găștele pentru că au păseut ne locul satului? Am avut noroc cu notăreșita, că ea l'a mai îmbunat pe notarul. Dar, cum? Știi tu cum? I-am dat două găște îndodate gata! Iacă, nu ți-am spus până acum! Si, dacă nu ți-ai pierdut ajutorul de stat, tot mie ai să-mi datorresti. Știi ce? Una ca o sută: nu mai vreau s'aud de domni de ăștia mari cari vin la trei ani odată pe sate și ne pun în dușmănie cu toată lumea.

Isidor (mânios): Dar ți-am spus, muere, că nu e vorba de alegere acum. Domnul care vine Duminecă o să-i învețe pe oameni cum să facă o prăvălie din care tot satul să aibă folos, tot poporeni să aibă venit. Ascultă numai ce spune mai departe. (Citește). „A sosit vremea ca să-i scoatem pe jidovi de prin satele noastre. Vin cu zdrențele n spate și, după câțiva ani sunt cei mai bogăți din sat. Bogăția aceasta pentru ce să nu se împartă între fiii poporului nostru?”

Preuteasa: Așa dar ar fi vorba să se facă o prăvălie nouă?

Isidor (cu satisfacție): Da, a treia, care să pună lacăt în doi trei ani pe prăvăliile celor doi măștini. Nu-mi pasă! Ei nu-s cu nimic mai buni decât jidovii. Tot așa înșală, tot așa marfă proastă desfac.

Preuteasa (c'un fel de teamă): Și s'ar putea în casele noastre cele vechi?

Isidor (limepede): Mai e vorbă! Vezi bine că se poate. Eu voi cumpăra mai multe părți în tovarășie, eu voi fi, deci, stăpânul, cum se zice. Ca și la bancă, eu voi fi directorul, și se înțelege că atunci fac ce vreau. De altfel caselor noastre celor vechi nu le trebuie decât o foarte neînsemnată reparație, ca să se poată așeza în ele o prăvălie ca la oraș.

Preuteasa (insufletită): Dacă-i așa o să-i facem o primire bună domnului care vine Duminecă. Am să-i pregătesc un prânz.

La desbaterea pe paragrafi d. Dr. St. C. Pop își ridică cuvântul împotriva urcării impozitelor comitatense, mai cu seamă în acele comitate, cari au fost năpăstuite de revărsarea apelor.

Ministrul răspunzând dlui St. C. Pop stăruie pentru urcarea impozitelor, după ce populațiunea din comitatele năpăstuite guvernul a ajutat-o și o ajută pe alte căi.

În sedința de mâine se vor alege membrii în delegațiuni și apoi camera se va amâna până Vineri, în săptămâna viitoare, când probabil se va continua desbaterea reformei presei.

Un nou conflict între moștenitorul de tron și șeful statului major. E cunoscut conflictul ce s'a ivit cu prilejul manevrelor din Boemia între moștenitorul de tron arhiducele Francisc Ferdinand și șeful statului major, Conrad de Hötendorf. Se știe că șeful statului major își dăduse atunci, din cauza acestui conflict, dimisia. M. Sa monarhul însă n'a voit să i-o primească. Dar retragerea lui a fost numai amânată. Ziarele aduc acum știrea despre un nou conflict între moștenitorul de tron și șeful statului major, care ar fi avut loc la serbările dela Lipsca. Împăratul Wilhelm întretinându-se cu acel prilej timp mai îndelungat cu Conrad de Hötendorf și-a exprimat dorința că ar dori să-l cunoască pe comandantul de regiment care-l însoțește pe moștenitorul de tron austro-ungar la serbări.

Baronul Conrad, pentru ca să împlinească dorința împăratului, contra regulamentului militar, fără a cere întâi permisiune pentru aceasta dela moștenitorul de tron, l-a prezentat pe comandantul de regiment din chestiune împăratului Wilhelm. Șeful statului major a fost tras la răspundere pentru această faptă de către moștenitorul de tron, care într'un ton agitat l-a făcut atent, că a disconsiderat regulamentul militar, prezentând împăratului Wilhelm membrii din suita sa, fără a cere pentru aceasta permisiune. Infruntarea aceasta în public l-a amărit foarte mult pe șeful statului major și, după cum se anunță, el își va părăsi postul în cel mai apropiat viitor.

Stările din Ungaria în delegațiuni. După cum se anunță din cercurile politice vieneze partidele din camera austriacă vor aduce în discuție în ședințele delegațiunilor stările politice din Ungaria. În legătură cu situația externă Slavii de sud vor interpela în chestia stărilor din Croația, iar deputații români în chestia națiunilor nemaghiare din Ungaria, mai cu seamă a Românilor, accentuând marea importanță a rezolvirii mulțumitoare a acestei chestii pentru crearea unor relații bune cu statul român.

Tot astfel vor critica stările politice din Ungaria și celelalte partide din camera ungară.

Prăpastia.

Arad, 13 Noembrie.

Tot mai adâncă se sapă prăpastia între cele două neamuri, pe cari mulți le vedeau, ori le doreau împăcate cât mai curând. Intrezărită de unii, luată ca sigură de alții, puntea ce ar fi să treacă peste prăpastia aceasta, se arată, în fiecare zi, a fi durată din negură, din fum, o nemernică înșelăciune optică. E de ajuns ca neamul românesc din Ardeal și Țara unghurească să dea cel mai neînsemnat semn de viață, de tărie, de vitalitate, de încredere într'un viitor mai drept, de nealăturare, ca numai decât puntea de negură să dispară și prăpastia ce ne desparte să se arate cu toată adâncimea și întunecimea ei. Sentinelele maghiarismului, îndată ce se i-veste un astfel de semn, bat nebune din aripi, cârăie și țipă cu mânie, ca un înspăimântat stol de paseri nocturne. Și de vântul desprins din aripile lor se împrăstie puntea de fum, pe care tot ele au zidit-o, și noi vedem până 'n inima celor ce cearcă să se momească. În inima aceasta vedem acum nu numai sămânța urii, ci chiar roadele ei.

În câteva șire sincere, ei înșiși zdrobesc zeci de articole scrise cu diplomație, prin cari arătau că suntem două popoare, cari, de aici încolo trebuie să mergem pe acelaș drum. După ce în momente grele, și, poate, la poruncă mai înaltă, au cercat să ne câștige simpatia, nearătându-se străini chiar de acordarea unor drepturi naționale, vine clipa de sinceritate în care, prin câteva cuvinte pline de ură, se arată ceace sunt: **NU NE URĂSC NUMAI PE NOI CEI DE ACUM, CI TOT TRECUTUL ȘI INTREG VIITORUL NOSTRU.**

Conducătorii noștri din trecut sunt pomeniți cu astfel de epitete, cari ne junghie inima c'o indignare atât de adâncă încât simțim cum ni se întunecă sufletul...., fruntașii noștri politici de azi sunt declarați trădători de patrie, planurile noastre pentru un viitor mai drept sunt batjocurite până la sânge.

Dacă sub aceste trei puncte de vedere ei se declară dușmanii noștri, apoi sunt cu siguranță dușmanii întregului popor românesc. Sunt zadarnice toate vorbirile contelui Tisza, sunt ridicole toate zvonurile de împăcare: noi vedem adevărul limpede, pentru că chiar omnipotenții din statul ungar ni-l arată limpede.

Noi, ca popor, valorăm atâta cât prețuște moștenirea strămoșilor, cât putem noi cei de azi, și cât credem în viitor. Dacă ei nu se pot gândi la trecutul nostru și la oamenii noștri mari din acest trecut, fără ca să-și dea pe față tot veninul ce-l ascund în inimă, dacă nu pot să nu se infurie când văd vr'un pas independent al fruntașilor noștri de-acum, dacă rânjesc respingător întrezărind baza de drept pe care noi am voi să vedem în viitor statul ungar, să nu se mire că nu-i putem crede când ne vorbesc de împăcare. Să nu se mire dacă și noi îi desprețuim în adâncul sufletelor noastre, și să nu se revolte când disprețuim, asemenea, și pe acei Români nenorociți, cari mai pot crede într'o astfel de împăcare.

Noi vedem limpede că, fără jertfirea noastră ca popor, ei nu înțeleg să se slăbească încordarea de veacuri între cele două popoare și oprimarea noastră politică.

Iar jertfa aceasta nu le-o vom aduce nici odată.

Și de prăpastia ce se sapă între noi și ei, fie siguri că noi nu ne temem: nu pe noi ne va înghiți ea!

Ceea ce-i rugăm este, însă, să nu mai cerce să acopere această prăpastie, să nu mai dureze peste ea punți mincinoase, căci noi nu ne îngrozim să privim în adâncimile ei. Dimpotrivă, pentru cei mai slabi de inger dintre noi e de preferit ca prăpastia aceasta, antagonismul de rasă și ura seculară ce ne desparte, să fie totdeauna deschisă, ca o rană ce vecinic sângeră și doare, și care nu poate fi uitată.

Isidor: Vei face foarte bine, dragă. O să vezi că 'n urmă se va 'mplini și visul nostru cel de-al doilea: vom avea și prăvălie.

Preuteasa (nedumerită): Păi... cum să avem noi? Par'că tu spuneași că va fi a satului întreg! Eu aș fi mulțumită dacă i-am vedea pe cei doi mărgineni duși din sat. Că li s'a prea ridicat nasu'. Știi cât au fost de umiliți și de lingușitori la început când s'au pripăsit pe la noi. Ori ce târziu am îmi dădeau pe ales și cu ce preț de nimic. Zimbeau și ei și nevestele lor și-mi ziceau: „Las' doamnă preuteasă, știm și noi deosebi oamenii!” Acum? Acum îmi asvârî zdrențele lor în nas și-mi cer trei prețuri. Nu e mirare, acum s'au îmbogățit.

Isidor: Nu numai asta e pricina schimbării, știi tu bine.

Preuteasa: Știi că li ciudă pe tine. Dar' n'ai mâncat ciapa ciorii să-i alegi și pe ei, niște venituri, în direcțiunea băncii noastre.

Isidor: Nici nu pupă ei una ca asta. La bancă eu sunt majoritatea. Știi bine că numai treizeci de acții nu-s în mâna noastră. Ei bine, să le cumpere ei pe toate cele treizeci, n'or ajunge la creangă verde. Sunt prea nesuferiți. Ei bine, tot așa o să fie cu vremea și la prăvălia cea nouă, la prăvălia tovărășiei.

Preuteasa: Să stăpânim noi?

Isidor: Vezi bine, dragă. Toate lucrurile nouă se încep cu vorbe mari. Aduți aminte când am înființat banca: „pentru popor, pentru înaintarea poporului, pentru ca să-l scoatem din

ghiara cămătarilor”. Toată lumea striga așa, și eu nu puteam decât să-mi unesc glasul cu al mulțimii. Nici n'am cercat eu atunci să cumpăr prea multe acții. Eu cunosteam pe țărani. Știam că însuflețirea lor nu ține mult, că se urăsc în grabă de tot ceea ce nu-i plug și sămă. Și nu m'am înșelat, știi bine. Azi unul, mâine altul, au început să mă îmbie cu acțiunile lor să li le cumpăr. Așa va fi și cu prăvălia: încet-încet se vor strecura toate părțile în masa mea.

Preuteasa (c'un fel de teamă): Dacă nu cumperi dela început acții mai multe ca alții, cum nădăjduiești să ajungi dela început director și la însoțire.

Isidor (face un gest cu dreapta: de asta puțin îmi pasă): E tot satul cu mine, soro. N'ai idee cum mă slăvesc oamenii când le spun că în curând o să deschidem a treia prăvălie. S'au săturat până 'n gât de marfa mărginenilor. Tovărășii mă vor alege cu siguranță de director. Ce să mai ascund: mi-au și făgăduit, adecă am pe-o listă iscăliturile lor.

Preuteasa: Așa dar ai vorbit cu oamenii?

Isidor: Nu se putea altfel! Părlitul de dascăl era cât p'aci să-mi apuce înainte. Incepușe să le vorbească despre însoțiri, despre cooperative. Tu-l știi câtă-i de veninoasă limba lui. Incepușe să facă aluzii la banca noastră, la mine. Ba se părea că el înțelege cooperativa așa fel ca să fac bancă din ea. Inchipuieți ce prostie!

Preuteasa (pe gânduri): Eu cred ce-mi spui tu, dar clopotarul mi-a zis că într'adevăr prin sat se vorbește despre o bancă nouă. Ba-

gă de seamă, nu cumva să te 'nșele domnul ăsta care-ți scrie așa de frumos de prăvălie, și la urmă să ne trezim că se face bancă nouă.

Isidor (râde satisfăcut): Nu te teme. Astea-s prostiile dascălului, pe cari azi nu le mai crede nime. Le-am spus eu sătenilor despre ce e vorba. Și ei m'au înțeles. Nici că se poate altfel când toți îmi sunt datori. Ei joacă, după cum le cânt eu.

Preuteasa: M'am gândit și eu că nu poate fi adevărat. Mi-am zis: dacă nu va vrea Isidor nu se face.

Isidor: În loc să te mai chinuiești cu gândurile mai bine te-ai îngriji ca pe Duminecă să pregătești un prânz bun. Bagă de seamă, azi e Vineri. Și, ia ascultă, domnul ăla nu vine singur la noi. Uite ce-mi mai scrie: (citește). „În nădejdea că Duminecă se va pune la cale o instituție atât de folositoare în satul dvoastră, cum e o cooperativă, în nădejdea că va fi o adevărată sărbătoare, îmi iau voia să vă anunț că din centru vom veni mai mulți, vre-o șase înși, ca să luăm parte la bucuria dvoastră”.

Preuteasa: Cât pentru prânz să n'ai grije. Am două găște îndopate. Avem purcei buni de fript. Poate cu vinul să nu ne ajungem.

Isidor: Ce stai să spui. Avem trei vedre încă!

Preuteasa: Bine că-s trei vedre, dar se vede că tu ți-ai uitat cum trece vinul când vin domniile dela oras. Ști, la legeri, ne-am fost trezit cu casa plină, și cât au supt, maica mea Doam-

Din ieșirile dujmănoase și pline de venin ale presei ungurești IMPOTRIVA UNOR FRUNTAȘI AI NOSTRI CARI AU AVUT CUTEZANȚA SĂ MEARGĂ ÎN ROMÂNIA, vor fi văzute toți moderații noștri ce înțeleg stăpânii, după a căror pulpană se târăe, sub împăcare; se vor fi conștienți de ce sentimente sunt stăpânii față de noi puternicii a căror mână însetează atâta să le-o strângă.

Și cei cari au ajuns mai departe, cei cari au urcat mai sus pe scara împăcării, dacă mai au o rămășiță de simțire românească vor fi trebuit să se scudue de indignare.

Vai, nu ne gândim la aceia cari gustă din belșug roadele politice „moderate”, la cei cari au apucat să se sature din oala întinsă de guvern. Aceștia sunt prea sătui ca să se mai poată mișca, ca să mai poată avea o treserire. Aceștia de sigur că n'au fost tulburati în plăcuta lor digestie CITIND CĂIANCU A FOST CĂPITAN DE HOȚI ȘI UCIGAȘ.

Aceștia vor auzi numai ca prin vis strigându-le cineva la urcehe: „Ticăloși, măriata”, — trezi, ei vor săruta mâna care-i plesnește peste gura lacomă.

Peste ei s'a pus de mult cruce.

Dar ne gândim la toți aceia cari au putut fi ademeniți în timpul din urmă de gândul că n'nt'adevăr guvernul ar dori o sinceră împăcare cu România. Către aceștia ne îndepțăm și le zicem:

Deschideți-vă bine ochii, vi-e dat prilejul să vedeți până în inima celor cari vreau să vă momescă. Întrebați-vă mîntea: ce poate aștepta dela cei ce respiră numai ură pentru noi, întrebați-vă inima: dacă veți putea merge vr'odată pe-un drum cu cei ce batjocoresc pe Horea și pe lancu?

Și veți vedea, veți simți că prăpastia dintre ei și noi nu se poate trece, că puntea ce vi s'a părut a fi peste ea, a fost numai un stâlp de negură...

Îeșirile presei ungurești.

Coloanele noastre fiind ieri și alaltăieri reclamate de chestiuni de-o actualitate mai ardentă, vom reproduce numai astăzi ieșirile ungurești, de care vorbim mai sus și cari ne-au

luminat iarăși până în adâncuri prăpastia de ură, veșnic actuală și zadarnic obsedată de viziunarii „impăcării”... S'a întâmplat așa, că dd. Aurel Popovici, Teodor Mihali și Alexandru Vaida-Voevod au fost la București, în aceeași săptămână, chemați de afaceri și mânați — e ceva extraordinar în asta? — de dorul firese ce avem cu toții de-a ne recrea din când în când în atmosfera mai limpede a țării românești. Prezența lor la București a dat îndemni corespondentului de ocazie al ziarului „Budapesti Hirlap” să însinue bărbaților noștri politici dubla intenție de-a presiona cercurile conducătoare românești (facilitați de noul ambasador austro-ungar de acolo, contele Czernin) în favoarea unei schimbări a situației Românilor din Ungaria și de a se informa la locurile înalte asupra marginilor în cari pot să decurgă preținsele „tratative” cu contele Tisza. „Budapesti Hirlap”, secondat de celalalt acolit guvernamental, de „Pester Lloyd” a tipat, cu adevărat ca mușcat de năpărcă și — s'a dat la scris. Sub titlul „Excursia dela București” a văzut zorile zilei de Duminecă următorul articol torturat de groază și de vedeniile cele mai stranii:

„Impotriva integrității teritoriale a statului ungar, a unității lui istorice și-a proprietății lui milenare se urzește o conjurație. În clipa asta nu ne putem da seamă de greutatea și însemnătatea planului, pentru că conducătorii spiritali și politici ai valahimii ardeleni, cari se târguesc actualmente la București pe pielea noastră, și-au învădit drumul în negura unei adânci tăine. Domnul Alexandru Vaida, faimosul recitator, care într'o vorbire din cameră a contrabandat o rimărie infamantă la adresa națiunii maghiare, domnul Mihali, președintele naționaliștilor români, Aurel Popovici, avocatul colțos și Braniste, care e ultimul, dar nu cel mai mic în această societate (d. Braniste a fost pe acel timp la Caransebeș. Red. „Românul”) pe-trec în România, sunt oaspeții regelui Carol și ai miniștrilor, negociază șopotind cu puternicii unei țări nouă, îmbogățită și îngâmfată în triumful ei, și — decumva concluziile noastre psihologice nu ne înșală — cei patru domni lîferează de pe acum patria, poate pe termen fix, dar în tot cazul fără cautiune. Șefii visează cu ochii deschiși îndrăznetul vis al statului maghiar federativ, care seamănă atât de leit cu visul mărutului voevod al țiganilor dela Nagyida ce sperau să-i bată pe labanți (Vezi poezia satirică de Arany „Nagyidai czigányok”. N. „Rom.”)

Nu suntem atât de slabi, încât să ne speriem de propria noastră umbră și nici de ardoarea voiozilor valahi de-a schimba harta. Voinicii mai dîhai încercat-au să împartă țara

ne, tot strigând „trăiască candidatul național! Vivat părintele Isidor! Trăiască partidul, trăiască poporul!” Acum așa scrie că vin șase, dar ne putem aștepta și la doisprezece, și tu ști cum își petrec domni din oraș pe socoteala noastră a sătenilor, tot strigând „trăiască vrednicii conducători ai satelor”. Apoi vor mai veni oameni din sat dacă spui că te-i alege directorul cooperativei.

Isidor: Bine, bine. Vom începe și vinul din anul trecut, dacă cel vechiu nu va fi de ajuns. (Dup'o pauză). Nu știu dintre săteni pe cari i vom avea la masă dar... ce gîndești, n'ar fi bine să-l chemăm și pe dascălul? Nu pentru alta dar să se poată dumiri chiar din gura domnilor celor străini ce va să zică o cooperatie. Să nu se mai gîndească la bancă. Are și el o scrisoare dela domnul acela, precum au și cei doi mărgineni, și dracu-l știe, cum pricepe ei de vorbete mereu de bancă.

Preuteasa (uimită): Cum? I-au scris și lui și mărginenilor?

Isidor (cu dispret): Tuturor fruntașilor! Vezi că, azi, domni umblă cu mânuși cu noi cu toți. Și nici prin mîntea nu le trece ce rău mare fac ajutându-i pe toți necăpătuiții să-și ridice nasul. Eu cred c'ar fi bine să-l invităm. Adunarea e după prânz: cred că astfel nici nu va mai pomeni de bancă. Nu că m'as teme, dar sunt unii nevoiași, cari, nemulțămiiți cu camelele ce-mi plătesc, ar chiar dori o bancă dela care să se poată împrumuta mai ieftin. Zadarnic le spui

că-i criză de bani, și trebuie să urcăm camelele. Pricepe ei ceva? Ca băta.

Preuteasa: O să-l chemăm pe nenorocitul ăla, cel puțin se va sătura și el odată. Că, din vorbele mari, cari le poartă prin sat, știu că nu se va sătura. Fără glumă, Isidoare, mie-mi pare că-i trăznit puțin.

Isidor (gîndindu-se la altceva): Cine?

Preuteasa: Dascălul. Ști că umblă din casă în casă să vîndă o gazetă cu patru bani? Zice că pentru luminarea poporului ori ce zdroabă e prea mică. Nu știu ce să zic, dar mi se pare că ori îi nebun, ori îl bat gînduri de deputăție.

Isidor (cu năcaz): Spui și tu la prostii! Cum poți lega aceste două lucruri?

Preuteasa: Foarte bine. Pentru că n'am școli să nu crezi tu că eu sunt proastă. Am ochi și urechi, și mi-e destul atîta. Eu știu că nime n'a mai vorbit atîta sătenilor noștri de luminare, de drepturi, de când cu alegerile de deputat, ca dascălul de acum.

Isidor: Orice vei crede despre el, Duminecă-l vom avea de oaspe.

Preuteasa: Și asta că te temi de el, adevărate spusele mele.

Isidor (cu mînie): Mă tem eu? De cine?

Preuteasa (cu mînie): De dascălul. Eu în locul tău nu m'as teme. De-un golan n'ai de ce să-ți fie frică. (Ea se ridică și iese repede).

Isidor (Fierbînd): Bine că te-ai dus, că mai intram și în păcat, muere proastă. (Dup'un răs-timp de tăcere). Golan, da are-o limbă ca un briciu. (Va urma)

asta, dar de îndată ce și-au implântat cuțitul în carnea vite a acestui pămînt, totdeauna ei și-au frînt cuțitul. Bunii domni, ce vor să-și puie piciorul pe terenul puhav al unei mincinoase continuități istorice și-și derivă spița din legiunarii împăraților romani, să nu se aventureze veșnic pe miezuina spălăcită a evului vechiu și a celui mijlociu, să nu viseze de Traiani și Hadriani, ci să se gîndească la răscoalele valahe sîngeroase și elandestine din veacurile trecute, a căror furtună națiunea maghiară a înfruntat-o încă mereu triumfătoare. Dacă am scăpat te-feri de Horia și Cloșca, dacă am trecut și peste măcelurile lui Avram lancu, dacă cine mîntve („tine mîntve”. Nota „Rom.”) li-a fost înăbușit în gături: nu ne vom prăpădi nici de voevodatul dlui Vaida.

Dar, cu toate că nu suntem slabi, nici chiar în tristele noastre stășieri interne actuale: nu voim să apărem nici ușuratici. Și în fața atîtor simptoame simultane ce se împletesc între ele întrebăm totuș: va avea oare un stărsit sburdăciunea asta neincetată? Până când vor tot spune multe aceste caricaturi ale lui Ludovic XIV că Pireneii nu există? Până când vor tot uita cei din Ardeal și România că aceste două țări sunt despărțite de granițe recunoscute în sens internațional și că a te amesteca din România în trebile țării noastre, înseamnă obrăznicie temerară, iar a trece granița, în așa zise „afaceri private” și a trata cu regele și cu miniștrii e tradare de patrie? Da, tradare de patrie. Unguri străjnici de gătje, dar cu puțină vlagă, au tocit aici acasă ascuțitul înfiorător al acestui cuvînt, i-au estompat puterea stigmantă, aducîndu-l în circulație publică, întocmai cum aduci banul tocit, fără scrisoare. Dar ceea ce face România, când în chipul domnitorului și al puternicilor ei primește și sărbătorește pe acești cetățeni maghiari (! N. Red.) — e, în cel mai domol limbaj, o necuviință crasă, iar ceea ce comit d. Vaida și tovarășii dsale, e cea mai eclatantă tradare de patrie.

Nu ne indoim, că creasta României a crescut pe urma ieftinei glorie ce a cîștigat prin pacea de București. Să se mulțumească însă cu aceea ce a cîștigat nu prin puterile ei, ci, întrebuintînd un termen de bursă, grație unor conjuncturi norocoase. Și dacă vrea să profite de victoria ei, să profite spre aranjarea daraverilor ei interne, în fericita și făloasa țară, care a dictat condiții de pace pentru patru națiuni încăierate, se răscoală țaranii, flămînzesc rezerviștii cei aduși cu de-a sila pe timpul muncii de vară la manevrele pompoase, mormăie nămintul prevestind sguduiri catastrofele și, ca să prevină un rău mai mare, ministrul agriculturii aleargă mîncînd pămîntul. În astfel de vremuri, poate ar fi totuș mai consult să se concentreze întreaga atențiunea și toate energiile asupra afacerilor interne, decât să se îngăduie aventuri cuceritoare în vecini, sau să stea cei de acolo fie și numai de vorbă cu aventurierii veniți din vecini, cu Rică Venturian-ii politici (politikai Olcsőjánosokkal. N. Red.)

La rândul lor, bine să-și însemne și commis voyageur-ii din Ungaria ai Marei-Valahii, că nu-i scapăm din ochi. Nouă ei să nu ne spună, că au descălecat, o ceată întreagă, numai așa de nevoia unor afaceri particulare, în capitala română, pentru că numai cine-i nebun le-ar da crezămînt. Misterioasa „afacere privată”, căreia presa bucureșteană îi acordă un chorus mysticus prin tăcere unanimă, nu e numai afacerea lor, ci și a noastră. Să nu se joace de-a tîrgul acolo jos, în Ardeal, cu pămînturi ardeleni, pentru că — ca de obicei — tîrgul se face de două părți. În schimb să nu ne facă să credem, că s'au dus la București cu intenții negative și că vor numai să ratifice prin regele și guvernul român, înțelegerea secretă ce au încheiat cu contele Ștefan Tisza. Ne-ar plăcea să știm ce-ar răspunde Ștefan Tisza, acest fanatic implacabil, nu numai al responsabilității, ci și al suveranității statului maghiar (Traducem „maghiar” și nu „ungar”, pentru că B. H. așa înțelege. N. „Rom.”), dacă Români din Ungaria ar condiționa valabilitatea înțelegerii ce-au încheiat cu el de hotărîrea cabinetului dela București. Iar dacă realitatea e, că excursia are ca tîntă mobilizarea regelui român și a guvernului acestuia în scopul unei presiuni ce-ar fi să se facă la Viena, — cu alte cuvinte, că prin mijlocirea Bucureștilor Viena să octroieze statului

maghi
e tot a
drumă
de pat
Viena
unui pe

Să
nu um
consp
caută
Stan, i
gon din
dacă c
sunt nu
națiune
cadă
sunt ei
cărui
plicat
dat, in
coare.

Și
schim
asta m
mano-a
și stî
trie. In
export
granița
pe pre
ministr
la mas
ghiar c
N. Ro
afacere

Do
frunte
sza, să
mînia,
plicit,
mentar

Zia
număr
ale lui
zie, a
tic ro
adresa
află la
mează

— E
minis
decînd
o invita
poate să
— Da
noastre
siderare
dacă va
derai
un pact.

— E
ca pe o
tenții ro
tatea, ci
tenească
— N
mul ad
mici mi
s'au dus
vroim s
restu nu
partea c
Ungaria
monarhi
niste, pe
Caranse

maghiar concilianta față de Români (și ceea ce e tot atât: abdicarea la dreptul nostru): atunci drumul acesta a o atât de mizerabilă trădare de patrie, încât memorandumul de odinioară dela Viena e, în comparație, erupția respectabilă a unui patriotism cald.

Să lămurim lucrurile. Cei patru domni să nu umble atât de întunecoși și de misterioși, ca conspiratorii Madame-i Angot. Să ne spuie, ce caută în România. Intocmai precum Vasile Stan, învățător din România, a spus în satul Zagon din Treiscaune, că ce vrea în Ungaria, iar dacă atât dincoace, cât și dincolo de graniță sunt numai păcătoși, dușmani ai intangibilității națiunii noastre, ai unității statului nostru: să cadă „omnoasele”. Pentru că fructe „omnoase” sunt ei cu toții, deși nu în sensul lui Vasile Stan, căruia barbara administrație ungurească i-a aplicat tratamentul cel mai nepolitic: l-a scaldat, înainte de ce ar fi cutezat să-l vâre la răcoare.

Și să punem un capăt acestor relații de schimb dintre Ungaria și România. Parodia asta monstruoasă a schimbului de profesori germano-american n'a adus și nici n'a dus cultură și știință, ci numai instigatori și trădători de patrie. Instigatori importati și trădători de patrie exportați. În fața instigatorilor ne vom închide granița. Articolele de export, însă, le cedăm pe pret etern unei țări, ai cărei rege și ai cărei miniștri se scoboară atât de adânc, încât rețin la masă, scaldă în lapte și unt (Idiotism maghiar ca vrea să însemne tratamentul princiar. N. Rom.) pe voievozii valahi ce călătoresc „în atacuri particulare”.

Dorim ca acest articol, publicat la loc de frunte de cel mai notoriu organ al conțelui Tiszta, să fie cetit, nu numai la noi, ci și în România, de toți știutorii de carte. El e foarte explicit, foarte instructiv și nu cere nici un comentariu.

Declarațiile dlui Ștefan C. Pop.

Ziarul budapestan „Világ” resumă și el în numărul său de azi chinurile aceste sufletesti ale lui „Budapesti Hirlap” și, cu această ocazie, a ținut să afle și părerea unui bărbat politic român. Corespondentul numitului ziar s'a adresat către d. deputat Ștefan C. Pop, care se află la Budapesta. D-sa a răspuns după cum urmează:

— Eu nu fac diplomație, țin însă să constat, că ministrul președinte — în care n'avem încredere, — decând a fost numit și până astăzi nu ne-a făcut nici o invitațiune să intrăm în tratative. Cu atât mai puțin poate să fie deci adevărat svonul, că pactul ar exista.

— Dacă opoziția maghiară se interesează de forțele noastre de acțiune, dacă această opoziție ar lua în considerare doleanțele noastre față de legea electorală, dacă va părăsi absurdul punct de vedere al disconsiderării — se va convinge, că pe noi nu ne leagă nici un pact.

— E clar, că situația externă a monarhiei impune ca pe o necesitate imperioasă împlinirea justelor pretenții românești. E clar că nu numai echitatea și dreptatea, ci chiar și interesul cere, ca în Ardeal să conțenească plângerile, mizeria, prigonirile și opresiunea.

— Nu putem detesta indeajuns faptul, că șovinismul adulecă trădarea de patrie în dosul celei mai mici mișcări a Românilor. Mihali, Vlad și Vaida nu s'au dus, desigur, să conspire la București. Nu, noi nu vroim să vindem patria. Ba, Vaida s'a dus la București numai pentruca să-l convingă pe Iorga, — din partea căruia îi vin mereu atacuri, — că Români din Ungaria nu pot să facă decât o politică dinastică și monarhică. Mihali și Vlad și-au cercetat rudele, Braniste, pe care vor să-l știe așisderea la București, e la Caransebeș. Acesta-i deplina și sincerul adevăr.

Lupta în comitate.

Către alegătorii din cercul Aiud.

Alegătorii români din cercul electoral al Aiudului sunt avizați, că clubul acestui cerc, intrunindu-se în ședință, a desbătut din toate punctele de vedere ținuta, ce ar fi să urmăim la alegerile congregaționale din 18 l. c.

După ce împrejurările actuale din acest cerc nici pe departe nu ne asigură isbânda dorită, — în înțelegere deplină, a aflat de oportun, de astădată, a hotărî pasivitate absolută pentru toți membrii români ai cercului.

A i u d, 12 Noemvrie 1913.

Ioan Maior,
președ. clubului.

Nicolae Marcu,
secretar.

Infrângerea dela Tășnad (Sălaj).

Ni se scrie:

Membrii partidului național român din acest cerc în o consfătuire intimă ce au avut în localitatea „Vulturul” la 17 Oct. a. c. au candidat pentru: 1. Cercul Santăului (cu comunele: Santău, Silvaș, Săuca și Hotoan) pe dd. Demetriu Coroian, protopop în Santău și Vasiliu Mureșanu, preot în Săuca. În acest cerc totdeauna au învins Români.

2. Cercul Sâncraului, — aici se aleg trei membri (cu comunele: Sâncraiu, Cig, Chișfalău, Krasznamihályfalva, Czégény, Mețențiu, Chirolt și Căuș) pe dd. Al. Gorar primar în Căuș, și Iosif Várhányaszky inv. rom. în Chișfalău.

3. Cercul Acăș, — 2 membri (Acăș, Uinimăt și Supurul de jos) — pe d. Ploșca econom în Uinimăt.

4. Cercul Socaciului (Socaciu, Supurul de sus și Tegea) — se aleg 2 membri — pe d. Or. Alexandru Aciu, adv. în Tășnad.

5. Cercul Cehalului, — 2 membri (Blaja, Cehălut, Cehalul-român, Orbou, Dumuslău, Boianul-mare, Păgaia, Reghea, Pătalu-mare și mic, Pătălușele, Chiseul maghiar și Ceanul) — pe d. Teodor Muresanu, inv. în Blaja.

Toate aceste cercuri au majoritate românească și cu toate acestea, candidații noștri au căzut cu toții afară de dd. Dem. Coroian la Santău și Al. Gorar la Sâncraiu, cari au făcut pact cu guvernamentalii, jertfind pe dd. V. Mureșanu și I. Várhányaszky. Cauza — teroarea ne mai pomenită a guvernamentalilor, lipsa de conștiință națională la popor și nepăsarea și lășițatea conducătorilor.

De exemplu, în Cercul Cehalului, cu toate că candidatul T. Mureșanu, a cutrierat aproape toate comunele indemnând poporul la luptă pentru steag și cerând sprijinul conducătorilor, în ziua alegerii n'a avut nici baremi bărbați de încredere, numai pe d. Vasiliu Sfura, preot în Blaja, iar cu poporul a venit la urnă în mod demn numai d. Eremia Chiș, inv. în Cehalul-român. Din Boianul mare, unde sunt 106 alegători, a venit numai d. Al. Boticas, inv., forțat și el de doamna și judele comunal Cleej.

Scandalos s'a purtat judele comunal din Cehalul-român (200 alegători), care parte a amenințat poporul să rămână acasă, parte la forțat să voteze lista guvernului, pe jidanii Sziget și Virág.

Preotul George Moady, cu nepotul Vasiliu Moady, cu capelanul și inv. pens. Dionisiu Vălean, din Cehalul-român, au rămas acasă. Tot așa preotul Emil Lobontiu din Boianul-amre, cu toți poporenii din Boian, Păgaia și Reghea. Preotul moralist Aug. Pop din Pătălușă cu credincioșii dsale, nefericitul învățător Onea din Păgaia și Vasiliu Pop inv. pens., curator din Blaja, cari cu toții, nu numai că n'au venit dar au împiedecat și pe alegătorii ceilalți să meargă.

Cu astfel de conducători nu vom putea învinge niciodată. În toate 14 comunele amintite nu sunt numai 4 învățători cu candidatul cu tot, — s'a și văzut lipsa învățătorilor.

Deoarece sus amintii domni, nici unul nu abonează toi românești, Vă rog dle redactor să binevoiați a-i cinsti cu câte un exemplar din numărul cu acest raport.

Un alegător.

Corespondență din Sibiu.

„Din umbra zidurilor”... Comemorarea lui Vlaicu, Iosif și Chendi... Sașii noștri.

Sibiu, Noemvrie.

Din umbra zidurilor...

Ziduri tamponate cu mușchiu, ziduri vechi de tabii și bastioane. Sub adăpostul lor se scurge liniștită viața sibiană, totdeauna aceeași, ca un fluviu pe care nu-l tulbură nici grija cascadelor, nici farmecul repezișului de vârtejuri. Ne lipsește avântul, ne lipsește curajul și... conducătorul. Singur Caligula mai trezește din timp în timp sufletele ce dorm în umbra zidurilor plictisite. Pe sub etuva lui trec în fiecare săptămână oameni și fapte îndărătnice, mai de voie, mai de silă... A doua zi după apariția corespondenței se discută cu vehemență în cafenea, se făuresc ipoteze și se adulecă în rușul capului pe urmele autorului. Aceste eferveșcențe noi le cunoaștem de mult. Ele nu-s dureroase nici decum, ci interesante, căci se ridică deștul de palide din umbra zidurilor mucegăite, ca să se piardă din nou mai anemice și mai extenuate tot de unde au eșit, în locuința tenebroasă a invidiei. Una trebuie să o declar fațăș: Caligula nu-i tânăr în Sibiu, ci deștul de vechiu pentru a-i cunoaște bine slăbiciunile și caducitatea!...

De când a plecat Goga din mijlocul nostru ne stăpânește o bizară sărăcie de spirit. Avem lipsă de omul, care să ne conducă, să ne miște, să ne îndrumeze, căci peste strălucitoarele oțele de odinioară s'au așezat fioroasele pături de rugină. Oare Reuniunea de cântări socotește, că după ce și-a cântat odată astăvară epitalamul, nu trebuie să mai facă nimic? Sau poate că și-a început numai somnul dulce de iarnă, pentru a se deștepta din nou la viață abia la primăvara viitoare? Ar fi simbolice somnul ei fără visuri, și ar aduce mult asemănare cu somnul — zice-se — al basistului locuitor de peșteri și bărloage... Dar oare nu crede de oportun să facă o schimbare și o variație, măcar cât de neînsemnată în felul său, de a se manifesta? Le aducem aminte cu toată bunăvoința de canonul 75 al sinodului VI ecumenic, care poruncește următoarele: „cei ce vin în biserică spre a cânta, voim dela dânsii să nu întrebuițeze strigări nearmonice, silind firea spre răcnire”... Cred, că ascultând o cântare nouă, cel puțin la două săptămâni odată, nu pretind, vai, prea mult. Oare corul seminarial n'ar putea să se străduiască și să studieze o altă liturghie nouă cu caracter săsaritean, fie de Bornianschi sau de Berezowschi? Sau dacă aceasta nu se face, n'ar fi bine ca cel puțin la priceasnă să ascultăm tot în a doua Duminecă câte o cântare nouă? Avem însă toată nădejdea, că vom fi eruțați, intru cât e posibil de-a gusta o liturghie inferioară celei atât de frumoase a maestrului Dima, și ni se va da în fine aceea ce se cade într'o catedrală: muzică religioasă clasică!

Dar voi iubitorii „soimi”, societate sportivă cu nume așa de frumos sunător, nu vă gândiți să vă evidențiați odată atât de vajnic dorita voastră activitate? Vi s'au frânt aripile? Unde zăceți? Port toată nădejdea în suflet, că nu v-ați schimbat încă avântul tinereții cu escapadele nocturne ale lilieșilor din umbra acelor ziduri colbăite. Ar fi timpul suprem, ca să ieșiți la iveală, să vă reparați aripile, și să vă lăpădați odată de prietenia bufnițelor.

Și invitarea dlui secretar al Asociației, făcută în vederea conferințelor de iarnă, cu atâta etalaj de erudiție a sucumbat. Cu plecarea d-sale... în concediu, se mai odihnește în fine și Asociația fără de nici un funcționar. Impreună cu dânsul a dispărut și ultimul rest de nădejde, ce-l avem cu privire la reușita seriei de conferențe. Cred, că ar fi bine cu toate astea, dacă nu s'ar lăsa lucrurile în baltă, și altcineva, fie ori și cine, luând o inițiativă mai energică să facă cu mai mult interes aceea ce s'a întrelăsat a se duce la bun

Rétay și Benedek

Întreprindere industrială de artă bisericăscă, sculptare de amvone, și altare și statui, — aurre și decorare de biserici.

Budapest, IV., Váci-utca 95. (saját ház)

În atelierul nostru se execută: altare amvone presbiterii, bănci, rame pentru icoane și tot ce este necesari la împodobirea bisericilor. — Odăjdii, prapore, potire candelabre, sfeșnice, etc. etc. — Altare vechi se auresc și se rновеază. — Liferează statui sfinte, icoane, cruci lucrare artistic, pe lângă prețurile cele mai ieftine.

sfârșit. Iar dacă se va întâmpla, ca toată străduința aceluia oricine să nu aibă de astădată nici un rezultat pozitiv, socot că în iarna aceasta conferențele ar fi posibil să se înlocuiască cu altceva. Vă rog să vă păstrați calmul până în sfârșit iubiți detractori ai lui Caligula. Aceea ce doresc eu, se înțelege că nu-i un palat eteroclit din alte lumi de basme. Se simte par'că tot mai intensiv în Sibiul nostru necesitatea unui salon intim, care să ne mai apropie, să ne mai subție și să ne mai cioplească. Acolo s'ar putea discuta frumos lângă o ceașcă de ceaiu fiorbinte literatură și politică, s'ar asculta puțină muzică modernă și clasică și s'ar cefi câte ceva din autorii noștri de seamă. Avem atâtea familii distinse aici, am putea conveni așa de bine câte odată pe săptămână, în câte unul din spațioasele saloane sibiene. Să fie oare aceasta numai o iluzie? Dacă în alte părți lucrul acesta e ceva de toate zilele, oare numai nouă să ni se pară așa de extraordinar? Sperăm de astădată, că numitul nostru glas va fi apreciat și mai cu seamă, când am pe partea mea convingerea, că prin condeiul meu se roagă întreaga tinerime, ce-o avem aici și care se fărâmițează în lipsa altor distracții mai nobile, pe lângă câte o uriașă mămăligă cu brânză și iere de Brașov cu ceapă, în vre-un restaurant din umbra zidurilor sassistite.

Intr'o Duminecă trecută s'a comemorat și la noi amintirea aviatorului Aurel Vlaicu, a poetului Ștefan Iosif și a criticului Ilarie Chendi. Legăturile lor sufletești cu Sibiul de odinioară și dragostea cu care au fost întâmpinați totdeauna în mijlocul nostru, a făcut ca Sibiienii, destul de sceptici față de unele glorii ale neamului nostru, să rețușeze câteva nuanțe din această calitate, serbându-i cu demnitate.

La orele 10 și jum. s'a început „Requiemul” oficiat de P. C. S. Dr. Eusebiu Roșca cu o frumoasă asistență. Responsoriile au fost date de corul seminarial, care a executat înduioșătoarele cântări funebre ale lui Cuntan. Ne-ar fi plăcut însă dacă lipsa predicii ar fi fost înlocuită cu cel puțin cu un singur cântec funebru, pe care ni l-ar fi putut oferi, în semn de pietate, corul mixt compus din dame și domni sibiene, ce-si făcuse apariția în cor — pare-mi-se — cu această intenție.

După amezi societatea „Andrei Șaguna” a teologilor ne-a invitat la un matineu aranjat în sala festivă a Asociației. Festivitatea s'a început printr'un cântec cuvânt de deschidere spus de prof. Dr. A. Crăciunescu, căruia i-a urmat cântarea, „Adusu-mi-am aminte”, de C. Porumbescu. Studentul în teologie G. Rimbaș a cetit apoi o conferință despre Vlaicu. Dl I. Clopoțel a insistat într'o disertație, să ne arate eminențele calității poetice ale lui Iosif. În fine dl G. Maior a apreciat activitatea de critic literar și de publicist a regretatului Ilarie Chendi. Conferențarii s'au nuzit să trateze temele alese, cu toată priceperea. Intre conferințe a delamat dl V. Bărluț poezia „1907” scrisă de St. O. Iosif și D. Anghel. Serbarea s'a încheiat cu cântecul „La arme”, al cărui text o scris de Iosif, iar muzica de Castaldi.

În zilele aceste se împlinesc o jumătate de veac de când disprețul și ingratitudea cercurilor cărmuitoare față de poporul românesc ne-a dat o grea lovitură. Spre sfârșitul anului 1863 Baronul Reichenstein, reprezentantul curții din Viena a publicat o rezoluție „preaînaltă” și „preanedreaptă”, prin care comunele grănițelor române erau declarate de comune iobăgești, dându-se munții lor Sașilor și altor vecini hrăpareți. În tot trecutul nostru, rar de mai găsim o pălmuire atât de brutală a sentimentelor românești și o răpire atât de insolentă a avutului nostru, cum a fost aceasta. Compatrioții noștri sași au primit darul acesta împărătesc, luat din sudoarea noastră, și s'au făcut stăpâni peste averea românească și peste codrii grănițelor, ce și-au vărsat sângele pentru „împărățul”. De atunci au mai trecut și alte valuri de primejdie peste noi și se pare, că astăzi am dat uitării multe din nedreptățile săvârșite în potriva noastră.

Totuși bine a făcut dl asesor Nicolae Ivan, că la o sedință recentă a reprezentanței orașenești din Sibiul a demascat din nou simțul de dreptate al Sașilor, punând la probă aceasta delicată coardă din ființa compatrioților noștri. D-șă a arătat într'o propunere motivată și înzestrată cu argumentele logice, echității și dreptății, că cuota de 1200 cor. cu cât se sprijinesc anual școlile românești din Sibiul din partea orașului, nu stă în proporție nici cu numărul sufletelor românești din acest oraș și nici cu suma dărilor prestate de Români. De aceea pretinde în numele Românilor, ca orașul Sibiul să sprijinească în viitor, cu o sumă mai mare, decât cum a făcut până acum.

Pe urma propunerii motivate a dlui Ivan s'a încins o vie discuție între reprezentanții Sași și Români. Dl asesor Ivan a mai luat de două ori cuvântul, fără să poată însă convinge pe Sașii refractari față de adevăr și dreptate. În fine dl Dr. Vasile Preda a făcut propunerea, ca orașul să dea școlilor românești în locul ajutorului vechiu de 1200 cor. suma de 3000 cor., ca să fie proporție între aceasta și suma de 28.000 pe care o capătă dela oraș școlile săsești. Sașii au respins propunerea, care n'a putut să intrunească decât cele 8 voturi românești. Oratorul săseș, care a combătut eozerea noastră și a terminat vorbind vorbirea exprimându-și dorința, că dacă Români vor pune stăpânire odată pe acest oraș să trateze tot așa de bine pe Sași, cum sunt ei astăzi tratați din partea acestora. Din parte-ne promitem, să le împlinim aceasta dorință cât vom putea mai curând. Ziarul săseș din loc publică un răspuns al Sașilor la propunerea făcută de dl Ivan. Mestri iscusii intru a perverti adevărul și a găsi câte o ușiță prin care să evadeze din calea argumentelor zdrobitoare, compatrioții noștri demonstrează negru pe alb, că dacă numărul populației săsești din Sibiul face aproape 14.000 de suflete și al Românilor numai 8000, e drept și echitabil, ca Sașii să primească dela oraș un ajutor de 28.000 cor. iar Români, în aceeași proporție, s'ar cuveni să capete numai 208 cor., pe când Sașii intr'un exces de mariniție le dau 1200 cor. Ce mai argumentație și câtă precizie în calculi!!

Când scriu aceste șire îmi vine în minte o scenă, ce s'a petrecut la 1863 în dieta din Sibiul. La o frumoasă vorbire a deputatului Ioan Balomiri, în care combătea lăcomia Sașilor, un deputat sas reflectă „că nu ne putem învoi, pentru că nu ne înțelegem”, la ceea ce Balomiri răspunde foarte nimerit: „ba nu ne putem învoi, pentru că ne pricepem unii pe alții prea bine”.

De fapt noi li cunoaștem, îi înțelegem foarte bine pe nesăturații noștri compatrioți și ar fi timpul să le plătim cu aceeași monedă, cu care ei ne plătesc nouă.

Caligula.

INFORMAȚIUNI

A. R. Wallace.

Arad, 13 Noembrie.

Unul dintre cei mai mari oameni a părăsit acum vre-o trei zile lumea celor vii în persoana marelui naturalist Alfred R. Wallace. Mulți oameni sunt numiți mari și geniali după moarte; Wallace se numea astfel cu zece de ani mai înainte. „Grand old man of Science” numeau conaționalii lui pe acest om, o glorie a Angliei, care a dat pe Shakespeare, Newton, Darwin etc. Mulți ani de zile a fost în fruntea filozofilor naturaliști, între conducătorii științelor, dând direcția prin seantețele spiritului său disciplinat. La noi e puțin cunoscut fiind puțin cunoscută gândirea științifică. În țările în cari popularizarea științei a luat avânt, numele lui Wallace e tot atât de cunoscut, pe cât de cunoscut este al lui Shakespeare între poezi. Cu el eboază în mormânt ultimul dintre contemporanii învățatului Darwin.

Cea mai mare descoperire a lui nu-i poartă astăzi numele. În același timp în care a descifrat Darwin legea selecției naturale a venit și Wallace la aceleași idei. Deosebit de interesant este faptul că amândoi învățații au pătruns ideea selecției naturale cetind cartea lui Malthus „Despre populație”. Wallace era pe acea vreme în Archipelagul malaiez în Borneo. Suferia de friguri și era silit să stea în fiecare zi câteva ore culcat. În acest timp nu putea să lucreze nici să cetească și așa se gândea la diferite probleme ce-l preocupau. În o zi gândindu-se la „Principiile populației” scrisă de Malthus a început să cumpănească cauzele, cari împiedecă sporirea populației: boalele, nenorocirile, rășboiul și foametea, și găsea că legile lui Malthus se potriveau de minune pentru animale, cari deși se sporesc mai repede, nu pot năpădi lumea cu numărul lor, fiind și piedecile cari opresc sporirea mai mari. Dacă nu ar fi anumiți factori, cari nimicesc plusul de sporire, păământul de mult ar fi un furnicar de vietăți. S'a întrebat apoi: „Pentru ce supraviețuiesc unele animale iar altele se nimicesc?” Și la întrebare a răspuns cu principiile selecției naturale: Se nimicesc cei nevoiași, și rămân cei oțeliți pentru viață. Răsbesc în contra boalelor cei ce o constituție mai puternică, în contra nenorocirilor aceluia cari știu să le ocolească sau au anumite întocmiri cari le apără, în lupte înving cei mai tari și foamea o alungă acelea cari știu să-și caute

hrana între orice împrejurări. Recapitulându-și gândurile vedea clar că prin aceste mijloace rasele de animale se perfecționează din ce în ce tot mai mult. Selecțiunea naturală, principiul prin care rămân învingători în lupte numai cei mai oțeliți, duce la perfecționarea rasei. În mîntea lui s'au luminat deodată problemele întunecate ale începutului raseilor.

Tratatul lui Wallace, care aducea la cunoștința lumii aceste gânduri ale lui Wallace au ajuns în mâna lui Darwin. Darwin avea de asemeni gata monumentală sa operă „Formarea raselor”, dar nu voia să o scoată la tipar, după ce a apărut broșura lui Wallace. Și acum urmează ceea ce nu mai are păreche în istoria descoperirilor științifice: fiecare voiește să abdică de descoperirea sa în favorul celuilalt. Prietenii, cari îi pretuiau pe amândoi deopotrivă, i-au împăcat propunând ca să prezinte ambii în aceeași zi lucrările lor Societății Linné. Atunci nu au fost apreciate ideile expuse în cărțile lui Darwin și Wallace. Dar timpul a lămurit aurul cărților cari mai târziu au devenit evanghelia cugetării științifice.

El a rămas ca o mărturie a neamurilor de lupte date pentru acceptarea selecției naturale ca lege universală a vietăților. Astăzi, când aceasta lege nu mai are dușmani serioși ce ar mai fi căutat el între cei vii? Cu povara celor peste 90 ani se duce în catedrala Westminster alături de tovarășul său Darwin.

Mersul vremii. Institutul meteorologic anunță vreme schimbăcioasă cu vânturi și plo.

Prognostic telegrafic: vreme schimbăcioasă, vânturi și plo.

Temperatura la amiazi a fost 15.4 C.

AVIZ ABONAȚILOR NOȘTRI. Rugăm cu insistență pe abonații noștri restanțieri să binevoiască a-și achita datoria restantă în abonamentul ziarului îndată după cetirea acestui aviz, căci Administrația a primit ordin, ca să înceseze restanțele pe cale procesuală, ce ar pricinui chekuieli însemnate atât restanțierilor, cât și ziarului.

„Le Courier Européen” în ultimul său număr amintește de ancheta ce a întreprins-o „Noua Revistă română” cu privire la problema balcanică. Din răspunsurile publicate în revista bucureșteană, reproduce pe cel al lui Oscar Iăși.

Tot în același număr marea revista franceză se ocupă și cu afacerile scandaloase de pe insula Margareta.

Principii moștenitori români la Albatros. Ni se anunță din București: A. A. L. R. R. principii Carol și Elisabeta, însoțiți de A. S. principesa de Wied și de dna Mavrod și dra Delavrancea au fost Duminecă la Buzău. În gară înalții oaspeți au fost așteptați de dnii Al. Marghiloman, ministrul finanțelor și d. Pik. Ferechide, prefectul județului. Oaspeții regali și principii au descins la vila Albatros, unde, după o lungă plimbare în frumosul parc al dlui Marghiloman, s'a servit o masă de 20 de tacâmuri. După curse, s'a oferit un ceaiu la care A. A. L. R. R. au invitat mai multe persoane din Buzău și București. La orele 8 și jumătate a avut loc la Albatros un prânz de 24 de tacâmuri. Înalții oaspeți au părăsit Buzăul la orele 10, cu un tren special.

Liga culturală și chestia evreiască. Din partea „Ligei culturale” primim spre publicare următoarele:

„Comitetul central al Ligei culturale, în sedința sa dela 25 Octomvrie a. c. a hotărât atitudinea ce o va lua în chestia evreiască prin următoarea încheiere, trecută în procesul-verbal:

După expediția în Bulgaria, chestia evreiască se discută pe un ton agresiv, din partea evreilor și foarte moale, din partea Românilor. Pentru zilele de 3—4 Noembrie a. c. se anunță chiar și un congres evreiesc, ce se va ține la București.

Din punct de vedere cultural nu este indiferent a se ști ce efecte va avea o eventuală încetățenire în massă a evreilor, fie că după ea ar urma o asimilare, fie că ar urma — ceea ce este mult mai probabil — o luptă de rasă într'o țară, care încă nu a cunoscut acest fel de lupte.

Liga, ca instituție culturală, crede de a sa datorie să se pronunțe:

1) Dacă eventuala luptă de rasă va abate sau nu puterile noastre dela alte lucrări pozitive; și deci pornind dela efecte la cauză:

2) Dacă încetățenirea în masă se poate admite sau nu.

De aceea comitetul central al Ligei hotărăște să discute chestiune într'o întrunire publică **Duminică 10 Noemvrie a. c. într'un congres cu delegați din toate orașele țării în ziua de 17 Noemvrie a. c.**

Liga culturală își ia obligațiunea să reprezinte energic hotărârile pe cari congresul ei le va lua.

Alegere de preot. În 9 Noemvrie d. Chineț Vichi. Radu a fost ales preot în comuna Bucovăț (com. Timiș), unde mai înainte fusese capelan.

Rectificare. În lista ce am publicat alaltăieri despre noii membri ai S. T. R. înscrși la Caransebeș este a se adăuga și numele dlui profesor Dr. Moise Ienciu, între membrii pe viață. Preotul Dr. Nicolae Popovici, nu e preot în lablanița, după cum greșit s'a publicat, ci în Gătaia.

Greșelile cabinetului Gheșof și Daneff. Ministrul de externe bulgar Ghenadieff a declarat în discursul de program:

În decursul tratativilor pentru armistițiul dela Ceatagea, Daneff a fost rugat de însuș Nazim Pașa să încheie pace și alianță cu Turcia indiferent dacă Grecia va mai continua sau nu războiul. Daneff însă a răspuns că nu are instrucțiuni în acest sens.

Asupra atitudinii cabinetului Daneff față de România, Ghenadieff a declarat:

Conflictul cu România devenia din ce în ce mai acut, dar pe aceeaș măsură creștia și indiferența cabinetului Daneff. La 1 Ianuarie 1912 Daneff telegrafiă din Londra:

„De opt zile evit să mă întâlnesc cu delegatul României, deoarece mi-e rușine să-i spun că n'am primit până acum nici o instrucțiune, în vremea aceasta situația se complică tot mai mult și situația pentru Bulgaria devine tot mai critică”.

Trei săptămâni mai târziu Gheșof declara în Sobranie că România n'a formulat pretenții teritoriale și că Bulgaria nu va ceda nici un petec de pământ.

Gheșof până în ultimul moment al demisiei sale — a fost contra României dar nici Daneff nu a făcut nimic pentru a evita un pericol din partea asta.

Ordinul lui Daneff însă de a înceta ostilitățile contra sârbilor a fost fatal căci a avut drept consecință distrugerea completă a unui regiment din divizia de Rylograd și a demoralizat întreaga armată.

Svonuri răuvoitoare despre agitații în România. Un ziar berlinez de dimineața publică o telegramă, ce i s'ar fi trimis de corespondentul bucureștean, anunțând că o agitațiune țărănească ar fi izbucnit în România și mai ales în noul teritoriu dobrogean amenințând să ia proporțiile răscoalelor agrare din 1907. Guvernul ar fi luat măsuri militare.

Tendința urmărită prin această știre minciunoasă, lansată pe piața Berlinului tocmai în ajutorul subscrierei noului împrumut românesc, e evidentă.

Moartea lui William Prece. Ziarele italiene închină lungi articole morții lui W. Prece marele protector al științei, care a prezentat publicului englez descoperirea lui Marconi, făcând cu puțință înființarea societății „Marconis Telegraph Company”. În testamentul său se citesc următoarele cuvinte: Mor mulțumit că am putut să sprijin cele două mai însemnate descoperiri din zilele noastre: telefon și radio-telegrafia.”

Pegoud a inventat un nou parașut. Din Paris vine știrea, că Pegoud a declarat la Bruxelles că a inventat un parașut de sistem nou care se deosebește de cele de până acum întrucât apară nu numai pilotul ci și aeroplanul. Cu ajutorul acestui parașut aeroplanul atinge pământul fără a fi avariata.

Marina engleză. Din Londra se anunță, că la banchetul dat la Guildhall în cinstea noului primar al Londrei, ministrul marinei răspun-

zând unui toast a zis că marina engleză va avea într'un viitor război 150 mii marinari și soldați. Marina engleză va fi de două ori mai puternică decât cea germană.

Hanovra. Hanovra e de câțva timp la ordinea zilei de când cu incidentul dintre prințul Ernest August de Cumberland și kronprinz. Cinea reamintește cu această ocaziune că regele George al V-lea, detronat în 1860, era vărul lui Wilhelm I, care îi confiscă regatul. Tatăl regelui George, Ernest-August fusese căsătorit cu principesa Frederica de Mecklemburg Strelitz, sora reginei Luiza de Prusia. Acum o anecdotă. Bismark, la începutul carierei sale, ar fi avut intențiunea să ajungă ministrul al casei regale de Hanovra și în consecință se prezintă la curtea regelui George V. Viitorul cancelar, necunoscut pe atunci, fu primit ca un vizitator oarecare și regele îl lăsă să aștepte într'o anticameră. Cine știe, întreabă corespondentul nostru, dacă acest sfert de oră de așteptare n'a costat pe regele George al V-lea coroana sa?

Cununii. Dșoara Cornelia Pelle și d. Ștefan Mărcuș abs. în teologie își vor serba cununia în 17 l. c. n. în biserica gr. cat. din Pomi.

— Dșoara Silvia Pop din Jucul de jos și d. Dr. Emil Mureșian din Imbuz anunță că își vor serba cununia în 20 Noemvrie st. n. în biserica gr. cat. din Jucul de jos.

Felicitările noastre!

Prevestirile deținutului Cimpoeru. Cetim în „Adevărul” din București:

„Cimpoeru, vestitul Cimpoeru din banda lui Măruntelu care a răspândit altă dată groaza prin locurile, pe unde trecea și care își ispășește acum păcatele în Oțele Mari ne-a trimis o scrisoare. În scrisoarea sa Cimpoeru nu ne povestește nici despre tâlhăriile ce a săvârșit în trecut, nici nu ni se plânge că în închisoare i s'ar face vre-o nedreptate. Condamnatul pe viață Cimpoeru ne scrie că în liniștea celulei sale dela Oțele Mari a învățat să prevestească viitorul. Dar iată ce scrie Cimpoeru:

În luna August v'am mai trimis o scrisoare prin care prevesteam viitorul României și al Europei. V'am arătat atunci că am scris și M. S. regelui prin trei scrisori în luna Aprilie 20, Martie 28 și Mai 13 toate recomandate, prevestind că Bulgaria va fi hulită și înjosită de toți. Arătam că mii de Români vor trece în Bulgaria și o vor sili să facă pace. Așa dar am știut mai dinainte cu câteva luni ce are să fie în România.

Dupăce v'am trimis scrisoare, m'am rugat conducătorului spiritelor sau lui Hristos ca să-mi arate dacă d-v. ați primit scrisoarea. Hristos mi-a arătat că ați rupt-o. Poate însă că Hristos m-a păcălit.

Vă rog, în numele lui Hristos, să-mi răspundeți dacă ați primit scrisoarea asta și dacă voiți să știți când în Europa nu vor mai fi regi și împărați, sau anul când în Europa va rămâne un singur conducător.

În fine dacă îmi veți scrie voi crede mai mult în Hristos și voi arăta mai multe prevestiri.

Al d-voastre serv **Marin Ilie Cimpoeru**, deținut în penitenciarul Onelor-mari.

Prezum se vede, fostul tovarăș al lui Măruntelu, poate fi socotit un fel de „dna de Thebes” al nostru. De altfel avem dovada că Cimpoeru prevestește căci scrisoarea ce ne-a trimis-o în August a avut într'adevăr soarta de care ne vorbește această a doua scrisoare”.

„CALENDARUL PARTIDULUI NAȚIONAL”

din Ungaria și Transilvania, care în curând va ieși de sub tipar, e cel mai de seamă din calendarele românești de aici. Bogat în ilustrații de o execuție strălucită și neintrecută. Calendarul cuprinde un foarte bogat material literar. Prețul calendarului e 60 fileri, pentru care preț oricine poate avea o podoabă în casă. La comenzi se adaugă 20 fileri pentru porto postal. Se poate comanda de pe acum la: **Librăria „Concordia”** („Tribuna”) în Arad, Str. Deák Ferencz nr. 20.

Cronica școlară.

Adunarea Reuniunii inv. rom. gr. cat. din desp. Radnot-Ernut. Reuniunea învățătorilor rom. gr. cat. din despărțământul Radnot-Ernut își va ține adunarea de toamnă la 17 Noemvrie st. n. în școala din Radnot-Ernut. Sunt invitați toți sprijinitorii școlii românești.

Adunarea desp. protopopesc Chișineu al Reuniunii inv. ort. rom. din protopoplatele aradane I—VII. Luni în 24 Noemvrie se va ține conferința de toamnă a desp. protop. Chișineu al Reun. inv. rom. ort. în comuna Șiclău.

În bogatul program întâlnim câteva prelegeri ale învățătorilor Ștefan Capra, Elvira Ciocara, Traian Tabic, Mircea Nonu și Dimitrie Boariu.

Adunarea desp. protopopesc Șiria al „Reuniunii învățătorilor români ort. din protopp. aradane I—VII. Marți în 18 Noemvrie își va ține desp. protopopesc Șiria al „Reuniunii inv. români ort. din pp. aradane I—VII adunarea în școala de băieți din Pâncota.

Pe lângă afacerile de birou se va ține și o prelegere: „Limba maternă” de I. Groșorean.

Cronica socială.

Dela Reuniunea de cântări din Năsăud. La 22 Noemvrie st. n. Reuniunea de cântări din Năsăud va aranja cu concursul muzicii militare a regimentului 63 din Bistrița un concert în sala de gimnastică a gimnaziului sup. fund. din Năsăud. Dirigent A. Bena.

După concert urmează dans.

Venitul e menit pentru fondul Reuniunii.

Dela Soc. „Clubul român” din Viena. D. arhitect Al. S. Iorga va ține următoarea serie de conferințe la „Clubul român” din Viena:

I. „Despre meseriașul român” Sâmbătă, în 15 Noemvrie.

II. „Din trecutul meseriașilor români lugojeni”, Sâmbătă în 22 Noemvrie.

III. „Despre însemnătatea unui muzeu etnografic și a unei hale de vânzare în Lugoj”, Sâmbătă în 29 Noemvrie.

IV. „Despre viitorul meseriașilor români din Lugoj”, Sâmbătă în 7 Decemvrie.

V. „Ce înseamnă a procura necesarele dela străini”, Sâmbătă în 13 Decemvrie.

Conferințele se vor începe la orele 8 și jum. seara în sala clubului la restaurantul Tomasoni IV. Scheifmühlgasse.

Nu-l putem decât felicita pe d. A. Iorga pentru acest gând bun, de-a porni un curent favorabil pentru meseriașii români din Viena, cari cu toată larma socialismului din capitala Austriei vreau să rămână Români.

ECONOMIA

Bursa de cereale din Budapesta).

(După 50 kgr.)

— 15 Noemvrie.

Grâu pe Aprilie 1914	cor. 11.25
Secară pe Aprilie 1914	cor. 8.75
Ovăș pe Aprilie 1914	cor. 7.30
Porumb pe Maiu 1914	cor. 625

POȘTA REDACȚIEI.

D. Dr. I. Grămadă Bucovina e rugat a-și da adresa. **Vesti triste** în C. Dacă a fost odată suspendat și dacă e atât de fără conștiință și moralitate, nu i-ar folosi nimic înfruntarea publică. Nu așiam bucuroș astfel de icone urite. Să-l lăsăm în plata păcatelor lui. Multe salutări.

P. C. A mai fost și altă masă la episcopul, dar am convenit cu cei competenți, că nu comportă nici un interes pentru publicitate.

M. R. în Giurgiu. Nu știu nici noi adresa ce ne-o cerei.

Dr. E. Sz. în Gherla. Pentru publicarea mulțumitelor publice se plătește.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI.

Ioachim Miatu, Timiș-Cubin. Abonamentul Dv. expiră la 31 August 1914.

Alexandru Nicolescu, G.-Mesterhaza. Abonamentul Dv. expiră la finea lunii Februarie 1914.

Elie Petruțiu, Mercurea. Am primit 9.40 cor. ca abonament până la 31 Ianuarie 1914.

Redactor responsabil: **Constantin Savu.**

Noutăți literare!

De vânzare la librăria „Concordia” Arad
Strada Deák-Ferenc nr. 20.

- O. Goga Din umbra zidurilor Poezii . . . 2—
Guy de Maupassant. Salambo. Roman. Traducere pe Ludovic Dauș . . . 2—
N. Pora Int e viața și moarte. Nuvele Biblioteca Flacăra »Românii celebri« Aurel Vlaicu . . . 60—
Edmond Rostand. Romanțosii . . . 50—
Victor Eftimiu. În temnițe la Sambulului Stefan Lazar. Floarea Betuliei. Roman din apoca asiobabiloniană. Traducere de Alexandru Ciura . . . 1-80
Gheorghe Stoica. Alte vremuri. Schițe și povești . . . 2—
I. Agârbiceanu. În întuneric . . . 2—
N. Iorga. Istoria armatei românești vol. I. General Al. Candiano Popescu. Răsboiul neatârnat. Asaltul și luarea Grivitei . . . 250
Bibl. Minerva No 137 Hacriet Beeher Stoilwe Coliba lui Moș Toma. Roman Catulle Mendes. Romanul Roșu . . . 30—
Al. Dumas Tatăl. Cei doi studenți . . . 30—
Voltaire. Povestiri . . . 30—
Carl Ewald. Ispăne din viața plantelor și animalelor . . . 30—
N. N. Belduceanu. Chilia dragostei . . . 150
Dragostov Volintirii . . . 180
Bucura Dumbrava, Pandurul . . . 3—
D. D. Pătrășcanu Timotheu Mucnicul G. Diamandy Chemarea codrului. Poveste vitjeacă în 3 acte . . . 150
Gold's László. A nemzetiségi kérdéssől I. L. Caragiale. Schițe nouă . . . 125
Emilia Tăișler Din tainele simțirei. Nuvele și schițe . . . 150
N. Bălcescu. Istoria românilor sub Mihai Vodă Viteazul, ed. II. . . . 2—
P. Ispirescu. Legende sau basmele românilor ediția II cu peste 480 pagini El odor Constantinescu prof. se undar. Școala primară superioară în Franța Școala medie în România . . . 2—
Stelian I. Constantin-scu, profesor. Din problemele educației Studii psihologice și pedagogice . . . 3—
Marin Demetrescu. Lecturi geologice Ioana Cornelia Delatimana. 100 basme și istorioare pentru copii. Cu 51 ilustrații Povestiri de H. Andersen Cu ilustrații Pentru copii cei buni. Povestiri de Augusta Rubenescu . . . 1—
C. Collodi. Pășanii e lui Tândărică (Povestea unei păpuși de lemn) Cu 56 ilustrații Trad. din italienește de A. Buzescu . . . 150
Vasile Pop. Tubirea e biruitoare . . . 2—
N. Iorga. Cugetări . . . 250
St. O. Iosif. Cântec . . . 2—
Dr. Petru Pipoș. Istoria pedagogiei pentru preparandii. (Școalele normale Ediția a IV-a . . . 5—
Dr. Petru Pipoș. Metodica școlii populare pentru elevii instituteor pedagogice. (Școalele normale). Ed. IV-a. . . 5—
Dr. Petru Pipoș. Didactica pentru elevii institutelor pedagogice (Școalele normale) Ediția V-a . . . 4—
Dr. Petru Pipoș. Psihologia precedată de somatologie și urmată de logici elementară pentru preparandii (școale normale). Ed. a III-a . . . 240

Bibl. Teatrală.

- Nr. 30. Iepurașii la școală, de Aurelia Păcățian-Rubenescu . . . 20—
31. Farmacistul. Comedie într'un act de Max Maurey . . . 32—
32. Glorie postumă. 1 act de A. Micho. Loc. de I. Schiopul . . . 40—
33. O repetiție, dialog, loc. de Marilina Bocu . . . 20—
34. Un capriiu. Comedie într'un act . . . 48—
35. Un accident curios. Comedie în 3 acte . . . 60—

36. Zece, comedie într'un act . . . 24—
37. Wilhelm Tell, dramă istorică în 5 acte, în versuri. traducere în formă originală de St. O. Iosif . . . 90—
38. Invingeri strălucite, piesă într'un act de H. P. Petrescu . . . 30—
39. Micul Mincinos, comedie în 2 acte . . . 30—
Văduvioara și alte monoloage p domni și dame tinere de H. P. Petrescu . . . 1—

O prăvălie și casă

într'o comună curat românească în podgorie, cu o circulație anuală de 40.000 cor. din cauza unei altă întreprindere mai mare e de vânzare. Reflectanții să se adreseze adm nistrației ziarului »ROMÂNUL«. (Ma 1551)

Advocatul

Dr. VICTOR HOTĂRAN și-a deschis
cancelarie advocațională

în Arad, Str. Karolina Nr. 7. Etajul I.
(Casele lăptăriei arădane.) Telefon Nr. 843.
(Ho 1546-3.)

Apotecă de vândut urgent!

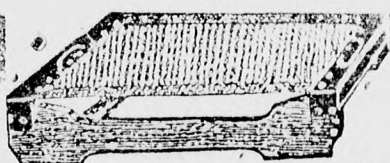
care se află într'o comună frunțoasă și mare, curat românească, cu condițiuni foarte favorabile. Reflectantul poate fi eventual și necăsătorit, având ocazie de a face aici în loc o parte foarte bună. Reflectanții să se adreseze lui Nicolică Manta, apotecar în Sajtény (com. Csanád). (Ma 1548)

Bătăturile,

scortoșenta pielei, urciolul de pe mâni și din față încetează în decurs de 1 zi dacă folosiți „CANNABIN”

1 sticlă 1 cor., francată
1 coroață 40 fil., 3 sticle franco 3 cor. De vânzare

la farmacia TÖRÖK, Budapesta, Kiraly-u. 12 și la pregător: Dr. E. FLESCH, farmacie la „CORONĂ” în Győr

Ifj. UTRI PÁL

Baja, str. Erzsébet Királyné nr. 58.

Oferă on. public matrațe excelente de sârmă p. paturi, în orice mărime, cu prețul de 8 cor. Trimțându-mi-se mărimea internă a patului expediez imediat marfa; exe ut cu prețuri foarte ieftine gard de sârmă pentru curte, grădină și vii, apoi șezuturi pentru trăsuri, case pentru galițe, prințitoare pentru muște, curse pentru șoareci și cloțani, acoperitoare pentru alimente și dulapuri îngrădite cu sârmă, site și ciururi, precum și orice lucrare în branșa mea. (U 1463)

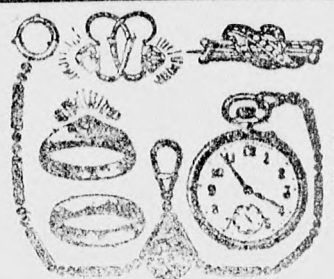
Nagy Jenő,

specialist pentru dinți artificiali fără pod
CLUJ—KOLOZSVAR
(La capătul străzii Jókai, în casa proprie.)
Pune dinți și cu plătiri în rate favorabile,

Ordinează ziua întreagă.

(97—)

A. Slepák, giuvaergiu și
ceasornicar
Marosvásárhely, Széchenyi-tér 41. sz.

Mare asortiment în ceasuri de buzunar de aur, argint și nickel, în ceasuri de părete. Giuvaerice fine, cu Brillante, obiecte de lux în argint și articole opace. În atelierul meu se reparază ca nouă, lucrurile vechi, anume giuvaericele și ceasuri, pe lângă garanția Preturi solide! — Serviciu prompt!

BRADOVKA GYULA

văpsitorie de haine, curățitorie chimică și fabrică de spălat în aburi.

:: KASSA. ::

Se curăță sau se văpsește cât se poate de frumos, haine de lână blănarii, haine de dame, bluze, toalete de bal.

Jachete de piele decolorate, se văpsec într o culoare închisă trainică.

Gulerile și manșetele, se curăță și se fac albe ca zăpada fără chlor.

În cazuri de doliu, se văpsec imediat hainele în negru.

Firma pune mare preț pe expedierea cât se poate de repede și punctual pe postă și în provincie.

Odăjdii bisericesti, broderiile se curăță frumos și cu multă îngrijire. Ba 1283

Cel mai natural și cel mai modern miros de flori este

„Rosa Centifolia”

1 sticlă 5—, 7-50 și 12 cor.

De vânzare la:

Török Andor és Társa
drogherie

Arad, bulev. Andrassy nr. 20.

(To 1369)

Prima fabrică pentru țopt și tălat cu autogen.

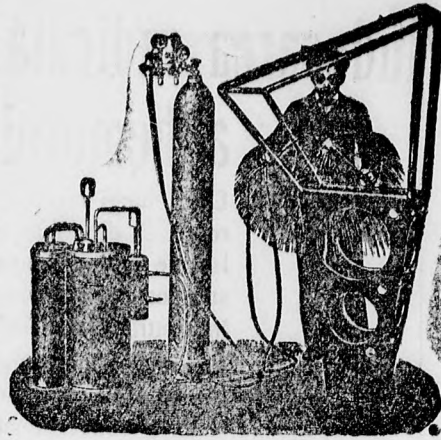
Körmendy Ferencz és Tsa

BUDAPESTA, IX. Üllői út 117 szám.

Telefon 20-59.)

Invenție ungurească, brevet propriu!
Pietelul cu pecnește! Pietelul nu se încălzește!

Specialități pentru aranjarea lipirei autogen.
Primește spre lipire orice obiecte de fier și metal, precum și cazane, apoi execută re-citocare de apă, boiler și corpuri recitoare.

(Ko 190-120)

1913. évi 250.000.000.— K. n. é. 4 1/2 %
m. kir. állami pénztárjegyek.

A Magyar Általános Hitelbank vezeése alatt álló konzorcium részéről f. é. október elején átvett 250.000.000 — K. n. é. 4 1/2 % m. kir. állami pénztárjegyek Magyarországon és Ausztriában a konzorcium összes tagjainál nyilvános aláírásra bocsátatnak.

A pénztárjegyek, melyek a folyó év végén lejáró 250.000.000 — K. összegű pénztárjegyek helyébe adának ki, f. é. október 1-től kezdődőleg 4 1/2 % szelvénykamatot hajtanak és legkésőbb 1 járattal a kalmával, azaz 1910. október 1-én névértékben fizetnek vissza. A pénztárjegyek, valamint az azokon levő kamatszélvények minden fennálló és a jövőben behozandó magyar adó, bélyeg és illeték levonása nélkül váltanak be.

A magyarországi jegyzési helyek a következők:

Budapesten: a magyar királyi központi állampénztár, a Magyar Általános Hitelbank, a m. kir. postakarékpenztár, a Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesület, a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank és a Magyar Leszámitoló és Pénzváltóbank, továbbá a magyar szent korona országainak területén: valamennyi királyi állampénztár és a főhivatal, az emittett fővárosi pénztárvezetők fiókjai, valamint a Wiener Bank-Verein és az Anglo-Oesterreichische Bank fiókjai.

a pénztárjegyekre jegyzések kétféleképpen eszközölhetők és pedig: a) oly módon, hogy fizetési képen a folyó év végén lejáró, 1910. évi kibocsátású 4 1/2 % állami pénztárjegyek nyújtanak be; b) készpénzfizetés esetén.

A subscripció alkalmával azon jegyzések, amelyek a folyó év végén lejáró pénztárjegyek kicserélése céljából eszközöltek, teljes mértékben fognak figyelembe vétetni, míg a készpénzjegyzések az esetleg tennemaradó pénztárjegyszeg fog jutni.

A kicserelési bejelentések f. é. november 12-18-ig bezárólag a készpénzjegyzések pedig ezen időtartam utolsó napján, azaz november 18-án lesznek a fent említett aláírási helyeknél — a szokásos üzleti órákban — eszközölhetők.

1914 május 15-ig terjedő zárolási kötelezettséggel történő jegyzések a kiosztásnál különös figyelembe fogják venni.

Az aláírási ár úgy a folyó év végén lejáró pénztárjegyeknek cserésképen beszolgáltatása esetén, mint a készpénzjegyzéseknek nézve 95 %, hozzáadva az 1913. október hó 1-től az átvétel napjától járó 4 1/2 % folyó szelvénykamatokat.

Az új pénztárjegyek átvétele a kicserelési jegyzéseknél f. é. december 1-től 31-ig, készpénzjegyzések esetén pedig f. é. december 1-től 20-ig lesz eszközölhető.

A kicserelésre benyújtott régi pénztárjegyek értéke és az új állami pénztárjegyek ára közti különbözetet az aláírási helyek az átétel alkalmával készpénzben térítik meg. A régi pénztárjegyek benyújtásával egyidejűleg kifejezendő kívánságra ezen különbözet kiegyenlítésésképen, ameddig a készlet tart, megfelelő további ös-zgü új kibocsátású pénztárjegy fog a fenti aláírási ár alapján kiosztani.

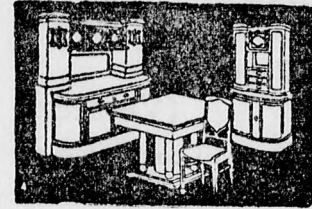
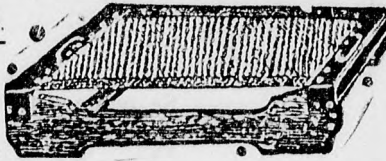
Készpénzaláírásoknál 5 % biztos tét teendő le.

Az új pénztárjegyek — tekintve, hogy azok, mint fentebb említett, 1910. október 1-én névértékben váltanak be — 6 1/2 %-ot meghaladó évi kamatozást szolgáltatnak. (Vi 1550)

LAHNI KÁROLY URMAŠUL LUI BAUMANN ARNOLD

ALBA-IULIA, (Gyulafehérvár).

Fondată în anul 1824

Fabrică și depozit de mobile
atelier de ornamente și tapi-
serie, fabrică de matrațe de
sirmă galvanizată, antepriză
de pompe funebre. ::
Fabrică de mobile, Nagyenyed

NUMAI IN SALONUL DE MODE

GEORGE RUMMEL
SIBIU, Honterusgasse n. 5

se execută costumele cele mai bune și strict englezești, precum și alte haine. Pune la dispoziția stım. dame cele mai nouă și clasice jurnale. Ori-ce comandă se execută în 8-10 zile. — La damele din provincie iau probe în 6 oare de două ori. Haine de doliu le execută în 12 ore. (Ru 964)

Convingerea e siguranța cea mai bună. La comanda mari mă prezint oriunde pe spesele proprii.

ZADARNIC CAUȚI D-TA

(A 1502)

ghete frumoase, bune și elegante, căci nu vei găsi câta vreme nu vei merge să-ți cumperi ghetă dela „Ciobota roșie” (Piros cizma) a „Asociațiunii călțunarilor din Arad” (Aradi czipészek termelő szövetkezete) piața Libertății Szabadság-tér) nr. 14. — Asortiment foarte bogat de totfelul de ghetă pentru bărbați, femei și copii, ghetă pentru picioare bolnave, etc., executate elegant, din material durabil. O SINGURĂ INCERCARE VĂ VA CONVINDE.

IUSTIN OLARI.

Asociațiunea călțunarilor din Arad, piața Libertății 14.

Vindecarea radicală și sigură a hemoroizilor!!!

După lungi încercări și experiențe am reușit să descopăr și să pun în circulațiune un mijloc binecuvântat pe seama suferinșilor, așa numita alifie »Retour« în contra hemoroizilor.

În urma compunerii ei favorabile această alifie nu numai alină durerile, ci ea și reduce boala!

Numeroase scrisori de mulțumită dovedesc, că alifia »Retour« a făcut minuni și în cazuri grave ba de obicei ea face de prisos chiar și operația !..
O teglă de sticlă 3 coroane.

Se poate comanda dela :

Rastädter József,

farmacie la »Sfântul Ștefan«

Vârșeț (Versecz).

La comande peste 10 coroane, expedierea se face franco. Ra. 1094

Dacă comandați ceva

ori cereți prospecte dela cei ce inserează anunțuri în ziarul nostru, vă rugăm

a vă referiți la ziarul nostru.

Făcând-o aceasta cererilor d-voastre li-se vor da deosebită atenție, veți fi bine serviți, firmele respective având nevoie de recomandația noastră. În caz, că am primi oarecari plângeri în contra vre-unei din aceste firme, am înceta imediat a mai recomanda firma respectivă.

**Administrația ziarului
„ROMANUL“.**

Cea mai bună carte bisericească!

Cantorul bisericesc

sau cuprinsul vecerniei, utreniei și liturgiei pe 8 glasuri, împreună cu rânduiala serviciului tuturor sărbătorilor de pe întreg anul — și a tipicului bisericesc. Aranjat de învățătorul **George Bujigan**. Aceasta carte nu trebuie să lipsească din nici o biserică, precum din nici o casă creștină. Cu peste 450 pagini. Prețul unui exemplar broșat e 10 cor., legat în pânză 12 cor., în pele 14 cor.

De vânzare la: _____

Librăria „CONCORDIA“ (Tribuna), Arad, Deák-Ferenc 20.

CEL MAI MODERN INSTITUT
TIPOGRAFIC ROMÂNESC DIN
UNGARIA ȘI TRANSILVANIA

”CONCORDIA”

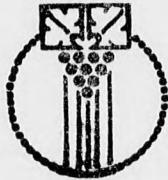
TELEFON
NR. 750.

SOCIETATE PE ACȚIUNI.

TELEFON
NR. 750.

ARAD

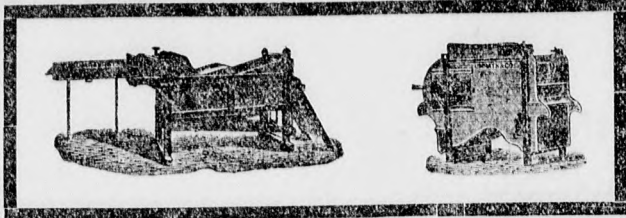
STRADA ZRINYI, NUMĂRUL 1|a.

Executare
promptă.

Fiind aprovizionat cu cele mai moderne mașini din străinătate și patrie ca: mașini de cules, mașini de tipar, mașini de tăiat și mașini de vărsat clișeie, precum și cu cele mai moderne litere, primește spre executare tot felul de opuri, reviste, foi, placate, registre, tipăriți pentru bănci și societăți, precum și tipăriți advocaționale, invitații de logodnă, cununie și pentru petreceri. Anunțuri funebre se execută cu cea mai mare urgență. Se execută tot felul de lucrări de aceasta branșe dela cele mai simple până la cele mai fine.

Prețuri
moderate.

Mașine de treerat și vânturat

mânate cu mâna, maneje de
siguranță ori locomobile în
execuțiunea cea mai bună
și practică.

U 731

Umrath & Co.,

Budapest, Váci-körút numărul 60.

Construim: locomobile, locomotive de treerat, prese pentru paie, elevatori pentru paie, maneje (göplni), mașina de treerat și curățit, mașine de tăiat nutret, mașine de sămănat și secerat, prese de struguri, pompe.

La cerere trimitem gratuit catalog ilustrat și oferte.

Correspondență românească

BIROU de INFORMAȚII ȘI AGENTURĂ ROMÂNEASCĂ.

Dau orice informații în orice cauză ce se ține de Budapesta. Exoperez rezolvarea grabnică a diferitelor rugări făcute către oricare ministru, Curie ori alt oficiu. In cauze de licențe, de căsătorie și alte drepturi, exoperez rezolvarea în cel mai scurt timp posibil.

Prin mine se pot comanda pe credit în rate de 5—6 ani cu prețuri ieftine oricare sistem de motoare de benzină ori oleu brut ori gaz. Totfelul de mașini de treierat, totfelul de mri cu pietrii fine și cu motoare trainice. Totfelul de mașini pentru cărămizi de cement și năsip, automobile, pompe, ferestrele precum și alte revizite economice. Toate acestea vor fi garantate pe mai multă vreme și vor fi cumărate dela cele mai vestite fabrici, deci din mâna primă și nu dela agenți jidovești. Zilnic prim se plângeri dela țaranii români, cari cumpărând mașini dela agenți au fost înșelați, căci neștiind țaranii români ungurește, au iscălit contracte a căror conținut nu l-au cunoscut. Planul meu este ca să-i scutesc pe ai noștri de șarlanii jidovilor și să-i scap de procese. Il sfătuiesc deci pe fieștecare român doritor să-și cumpere ceva, să-mi scrie, iar de agenți jidovi să se teamă ca de foc și să-i scoată afară din casele sale.

Exoperez dela băncile mari din Budapesta împrumuturi pe amortizare de 20—50 ani cu procente mici și mijloace vânzări și cumpărări de moși și de păduri mari. Cumpăr grâu, cucuruz, ovăs, boi, oi, porci etc. totfelul de legume și poame etc. O 904

Caut agenți români pentru toate părțile locuite de români. Pentru serviciul meu îmi plătiți o taxă după invoială.

Cu stimă: L. OLARIU,
BUDAPEST, Margit-körút 11. 1/2. 2 (în Buda lângă podul Margit Hid).

Bencsik Zsigmond în DEVA

Oferă: **Ghete americane și franceze** cusute cu mâna în atelierul propriu precum și **ghete gata**, format modern pentru bărbați femei și copii. **Galoși, ghete comode și pentru gimnastică.** Mare magazin de gume renumite de Sullivan pentru tocuri la ghete și creme excelente. Ghete pentru picioare neregulate și bolnave le pregătesc după măsură. La comande din proviz este destul a se trimite o gheată folosită. — Serviciu prompt

Be 318

Dufek Kálmán, atelier de colorat și fabrică de cuștore pe cale chimică

Ciuj (Kolozsvar), str. Hegedus Sándor nr. 5.

Recomandă colorarea și curățirea pe cale chimică a hainelor de dame și bărbați, pe dețelor, lucrurilor brodate și de mână etc în bucate gata sau desfăcute deoaltă, pe lângă o exectuare conștiințioasă și recunoscută de solidă. Am introdus: desinfectarea și curățirea penelor, la caz de urgență în timp de 12 ore. — Comandele cu posta conștiințioasă și punctual. — Hainele de doilu se execută cât se poate de repede.

Du 1345

IN ATENȚIUNEA DOAMNELOR!

Pielea frumoasă a feței e condiția principală a frumseții. Fiecare damă nutrește această dorință ferbinte, dar, regret, luându-se ele după reclamele alarmante, rămâne numai cu dorința. — Cea mai bună dovadă despre bunătatea unui articol este faptul că este el de răspândit. — Bunătatea neîntrecută a **preparatelor dr.-lui Sihalzsky** o dovedește, afară de numeroasele scrisori de recunoștință, faptul că anual expediem în toate părțile țării și în Europa, dar și în Asia și America avem numeroși musterii, cari comandă deodată sute de pachete, pentruca să facă economie cu cheltuielile de expodiare. Preparatul renumitului dr. Sihalzsky **nu conține materii vătămătoare**; întrebunțarea acestui aparat îndepărtează

pistruiele, petele, sgrăbunțele, luscirea feței și roșata feței.

Preparatele dr.-lui Sihalzsky, și anume: *alifie pentru față, cremă de mătase, săpun, pudră de mătase, apă pentru față*, sunt pentru întrebunțare de noapte și ziua.

!!! Ferți-vă de imitații. Preparatele adevărate sunt numai cele prevăzute, pe tegle și pe împachetarea externă, cu fotografia și isoaltura dr.-lui Sihalzsky!!!

Alifie pentru față de dr. Sihalzsky	oor.	1.40 fl.
Săpun " " " "	"	—70 "
Apă " " " "	"	1.40 "
Cremă de mătase " " "	"	1.20 "
Pudră " " " "	(în orice culoare)	1.20 "

Cosmaticul lui Puky pentru mâni, deși e preparat nou, se bucură unicele preparat, care chiar și mânilor celor mai neglijate le dă culoare albă ca zăpada și redă pielei o finețe ca de catifea. Modul de întrebunțare se dă la fiecare sticlă. **Prețul 70 fl.**

Pentru îngrijirea **spiritul pentru păr „Capillor”**, care împiedecă căderea părului oferim **spiritul pentru păr „Capillor”**, rea părului și ca un adevărat nutremânt al rădăcinii părului, împiedecă chella. — Modul de întrebunțare se dă la fiecare sticlă! **Prețul 1 oor. 20 fl.**

„Regenerator pentru păr” redă părului cărunț culoarea originală **Prețul 2 cor.**

Comenzile peste 10 cor. se expediază franco.

Preparatele mai sunt de vânzare la:
Farmacia MEZEI și ALEXANDER în Kassa.
Scrieți adresa corectă. — Comenzile se expediază imediat
Me 1236 **Discreția e asigurată.**